

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

SZAKDOLGOZAT

Budai Erik
Távoktatás
Pénzügy és Számvitel
Számvitel specializáció

2020

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

A mérleg valóságának és a pénzügyi helyzet ellenőrzésének módszerei, könyvvizsgálati kötelezettséggel való kapcsolata.

Belső konzulens: Madarasiné dr. Szirmai Andrea

Külső konzulens: Sisa Krisztina

Budai Erik

Távoktatás

Pénzügy és Számvitel

Számvitel specializáció

2020

NYILATKOZAT

Alulírott Budai Erik büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerzés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2020. 12. 14

.....

hallgató aláírása

1. Bevezetés.....	6
2. Elméleti tudás a könyvvizsgálati kötelezettségekről és a könyvvizgálatról	7
2.1 <i>Könyvvizsgálati alapelvek</i>	9
2.2 <i>Könyvvizsgáló jogai-kötelezettsége</i>	11
3. A könyvvizsgálati munkaprogram megtervezése	12
3.1 <i>Könyvvizsgálati állítások:.....</i>	12
3.2 <i>Könyvvizsgálati kockázat:</i>	13
3.2.1 <i>Rendszerben rejlő kockázat:.....</i>	13
3.2.2 <i>Belső ellenőrzési kockázat/rendszer</i>	14
3.2.3 <i>Feltárási kockázat</i>	15
3.3 <i>Lényegesség meghatározása</i>	15
4. Könyvvizsgálati megbízás.....	18
4.1 <i>Előfeltétel.....</i>	18
4.2 <i>Magbízási szerződés</i>	20
5. Mérleg-eredménykimutatás ellenőrzésének módszerei	22
5.1 <i>Vállalkozás megismerése</i>	22
5.2 <i>Lényegesség kalkuláció.....</i>	23
5.3 <i>Szignifikáns főkönyvek meghatározása</i>	24
5.4 <i>Kontrollok vizsgálata</i>	25
5.5 <i>Mérleg-eredménykimutatás ellenőrzése</i>	29
5.5.1 <i>Tárgyi eszköz vizsgálata</i>	29
5.5.2 <i>Készletek vizsgálata</i>	30
5.5.3 <i>Követelés-kötelezettség (Vevők-szállítók) vizsgálata</i>	34
5.5.4 <i>Pénzeszközök vizsgálata</i>	39
5.5.5 <i>Aktív-Passzív időbeli elhatárolás vizsgálata</i>	40
5.5.6 <i>Saját tőke vizsgálata</i>	40
5.5.7 <i>Céltartalék vizsgálata.....</i>	41
5.5.8 <i>Hosszú lejáratú kötelezettségek vizsgálata</i>	41
5.5.9 <i>Egyéb követelés-kötelezettség vizsgálata</i>	42
5.5.10 <i>Árbevétel vizsgálata.....</i>	42
5.5.11 <i>Anyagjellegű ráfordítások vizsgálata</i>	44
5.5.12 <i>Személyi jellegű ráfordítás vizsgálata</i>	46
5.6 <i>Elvégzett munka eredménye.....</i>	47
6. Összegzés	47
7. Irodalomjegyzék	50
8. Ábrák jegyzéke	51

1. Bevezetés

A szakdolgozatom témaválasztása annak köszönhető, hogy a szakmai gyakorlatomat, valamint az azt megelőző másfél évet audit területen töltöttem audit assistant pozícióban. Emiatt számomra egyértelmű volt, hogy olyan témában szeretném írni a szakdolgozatomat, amiben gyakorlatom van és amiből szakmai tudást tudok meríteni az egyetemi órákon tanultak mellett. Úgy érzem, hogy a Deloitte-nál valamint az Ernst&Young-nál eltöltött több mint 2 évem alatt annyi tudást és tapasztalatot tudtam szerezni, amelyet nagyon kevés más cégnél tudtam volna. Kapcsolatom a könyvvizsgálattal nagyon érdekesen alakult. Amilyen véletlenül kezdődött, mostanra annyira erősen kötődök hozzá, ugyanis jelenleg nem is tudok elképzelni más olyan pozíciót, ahol ennyi mindent tudnék tanulni a számvitelről ilyen rövid idő alatt. Úgy gondolom, hogyha valaki igazán szeretné megérteni, hogyan működik egy vállalkozás gazdasági tevékenysége, akkor ez a legjobb a pozíció számára. A munkámnak köszönhetően nem csak egy cég bizonyos gazdasági területére látok/láttam rá, hanem a teljes működésére. Gondolok itt a HR- folyamatok megismerésétől a beszerzés folyamat ellenőrzésén keresztül egészen a kiegészítő melléklet készítéséig. Rengeteg területre láthat rá az ember, és a saját véleményem szerint ez ennek a munkának a varázsa és a szépsége. Minden egyes auditált cégben láthat és tanulhat olyat az ember, amit előtte még nem látott vagy nem hallott róla. Minden cég valamiben különbözik és ezekből a különbségek vizsgálatából szerzett tudás az, amit később majd kamatoztatni tudok.

Mivel a szakdolgozatom a mérleg és pénzügyi helyzetek ellenőrzéséről, valamint a könyvvizsgálati kötelezettség kapcsolatáról szól, ezért szeretném úgy felépíteni a munkámat, hogy először magát a könyvvizsgálatot, valamint a könyvvizsgálati kötelezettséget mutatom be. Véleményem szerint ez ad egy olyan elméleti tudást, illetve alapot, amire aztán a későbbiekben lehet építeni az ellenőrzések módját és vizsgálatát. Ez azért szükséges, mert ahhoz, hogy megértsük a könyvvizsgálati eljárásokat, valamint az okokat, hogy mit miért csinálunk, szükség van egy stabil elméleti háttérre. Ezek után következnek az ellenőrzési módszerek, eljárások, a pénzügyi beszámolóval kapcsolatban, amelyek elvégzésével tudjuk meghatározni, hogy a vizsgált terület materiális hibától mentes-e vagy sem. Mivel nem határoztam meg külön területet, amelyet a mérlegen belül jobban megszeretnék vizsgálni és körül járni, ezért a dolgozatom során a mérleg és eredménykimutatás minden fontosabb pontjáról fogok írni könyvvizsgálati ellenőrzési módszereket és eljárásokat, amelyeket a munkám során tapasztaltam és tanultam. Ezen felül szeretném kiemelni, hogy a munkám során

mely azok a területek, amelyeket problémásnak, valamint nehézkesnek ítélt meg. A dolgozathoz egy átlagos üzleti tevékenységet végző cég számviteli adatait fogom felhasználni, amelyet a bizalmas kezelés miatt saját módszerekkel önszántamból megváltoztatok és ezekre alapozva fogom prezentálni az egyes eljárásokat.

2. Elméleti tudás a könyvvizsgálati kötelezettségekről és a könyvvizsgálatról

A könyvvizsgálati kötelezettséget a számviteli törvény 2000. évi C pontjában szabályozzák. Ha eltekintünk attól, hogy az adott vállalkozásnál nem történik speciális esemény, akkor kétféleképpen alakulhat ki könyvvizsgálói kötelezettsége.

1. A törvény meghatároz bizonyos értékhatárokat, amelynek alapjául a tárgyévet megelőző 2 év számviteli adatainak átlaga adja. Ha az adott vállalkozás ezeket az értékhatárokat együttesen átlépi, akkor keletkezik könyvvizsgálati kötelezettség.

- nettó árbevétel 300 millió forint
- átlagos foglalkoztatottak létszáma 50 fő

2. Az értékhatárok mellett a másik meghatározási mód a vállalkozás működésének formája, tevékenysége és további speciális eseteinek meghatározása.

Az ilyen formában figyelembe vett és az ezekbe a kategóriákba bele eső vállalkozásoknak akkor is köteles a könyvvizsgálat, ha az számviteli adatai az értékhatárokat egyébként nem éri el. A speciális esetek a következők:

- a konszolidálásba bevont vállalkozás
- a takarékszövetkezet
- a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe
- az a kettős könyvvitelt vezető vállalkozás, ahol a könyvvizsgálatot jogszabály írja elő
- az a vállalkozó, amelyik a 4. § (4) bekezdése szerint - a megbízható és valós kép érdekében - a kivételes esetben eltér a törvény előírásaitól

Mindenképp fontos megemlíteni, hogy ezek a kritériumok mellett is lehetnek olyan speciális és különleges esetek a vállalkozás gazdasági életében, amikor törvény ezen pontja szerint könyvvizsgálati kötelezettségre nem kényszerülne mégis kell könyvvizsgálati jelentést adnia.

Ezek nagy általánosságban a következő esetekben lehetségesek:

- A (3) bekezdésben foglaltakat nem alkalmazhatja a tárgyévi üzleti évet követő üzleti évben a vállalkozó, ha a tárgyévi üzleti év mérlegfordulónapján 10 millió forintot meghaladó, 60 napnál régebben lejárt - az adózás rendjéről szóló törvény szerinti - köztartozása van.
- ha a vállalkozás összeolvad, szétválik vagy átalakul
- devizanemet vált
- kettős könyvvizetésre tér át
- Valós értéken történő értékelést alkalmaz

(FORRÁS: 1.2000. évi C. törvény a számvitelről, old (155.& (5))

Ha egy vállalkozás a két értékhatár közül csak az egyiket teljesíti, vagy a vállalkozás tevékenysége/formája nem felel meg a fentebb leírtaknak, továbbá nem tartozik egyik speciális kategóriába sem, akkor a társaságnak törvény szerint meg van rá a lehetősége, hogy nem tart könyvvizsgálatot a tárgyévben. Ugyanakkor ebben az esetben, minden olyan beszámolóban, amelyben nem végeztet auditálást, köteles a beszámolóban feltüntetni, hogy az általa közlött adatokat könyvvizsgáló nem támasztotta alá.

A könyvvizsgálati kötelezettség mellett fontos meghatározni, hogy pontosan mi is az a könyvvizsgálat és mi a célja:

1. A pénzügyi beszámolók és kimutatások felhasználói (potenciális befektetők, részvényesek, hitelezők hatóságok, tulajdonosok) megbízható és valós adatokat kapjanak az adott vállalkozásról és ez alapján segítse őket a döntés hozásban.
2. A könyvvizsgáló szempontjából pedig, hogy a könyvvizsgáló megtudjon győződni arról, hogy az általa ellenőrzött beszámoló (mérleg, eredménykimutatás, kiegészítő melléklet, üzleti jelentés) lényeges hibától mentes, a valóságnak megfelelő adatokat tartalmaz és az adott társaság számviteli politikájával és a magyar számviteli törvénnyel összhangban van.

Maga a könyvvizsgálati tevékenység egy összetett, előre jól eltervezett és felépített szolgáltatás. Saját szavaimmal úgy tudnám egyszerűen megfogalmazni, hogy a gazdaság működéséhez feltétlenül szükséges, hogy a gazdaságban tevékenykedő vállalatok pénzügyi beszámolóit

ellenőrzött keretek között vizsgálni lehessen annak érdekében, hogy a tulajdonosok, vállalatától függően a részvényesek, befektetők vagy leendő befektetők, az állam és az államhoz kapcsolódó pénzügyi ellenőrző szervek (pl: NAV) teljeskörű bizonyosságot szerezzenek arról, hogy az adott vállalkozás könyvelése, bemutatott számai pénzügyi és jövedelmi helyzete és eredménye a valóságnak megfelelnek.

Szintén fontos megemlíteni, hogy magát a könyvvizsgálatot is törvény határozza meg, ennek megfelelően magának a folyamatnak is szigorú és pontos szabályoknak kell megfelelni és összhangban kell történnie a könyvvizsgálati törvénnyel és standardokkal.

2.1 Könyvvizsgálati alapelvek

A könyvvizsgálónak munkája során több különböző törvényt is be kell tartania. Figyelembe kell vennie a magyar számviteli törvényt, a könyvvizsgálati standardokat, a magyar könyvvizsgálói kamara alapelveit, különböző etikai és magatartási szabályokat. Ezeknek a követelményeknek a feladata, hogy biztosítsa a könyvvizsgálat jogszerűségét, illetve, hogy megtartsák a megbízhatósági státuszukat az emberek felé. Ezek a normák legfőképpen a következők:

- függetlenség,
- a titoktartás,
- megbízhatóság,
- objektivitás.
- szakmai hozzáértés és megfelelő gondosság
- hivatáshoz méltó magatartás

(FORRÁSS: 2007. ÉVI LXXV. TÖRVÉNY)

Ezek közül is az egyik a legfontosabb, mely során a könyvvizsgálónak munkája során a lehető legnagyobb mértékben oda kell figyelni az a szakmai függetlenség, hisz ez biztosítja a bizalmat a pénzügyi beszámolóról készült jelentéshez. A magyar könyvvizsgálói kamaráról és a könyvvizsgálói tevékenység függetlenségéről a 2007. évi LXXV. törvény számol be.

„53. § (1) A kamarai tag könyvvizsgáló, a könyvvizsgáló cég a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység ellátása mellett nem vehet részt olyan tevékenységben, amely csorbítja, vagy csorbíthatja feddhetetlenségét, objektivitását, függetlenségét vagy a

szakma jó hírnevét, és amely ezáltal összeegyeztethetetlen a szakmai tevékenységek ellátásával.

(2) Többféle szakmai szolgáltatás egyidejű nyújtása önmagában nem csorbítja a feddhetlenséget, az objektivitást vagy a függetlenséget.

(3) A könyvvizsgálói feladatkörrel (hivatással) összeegyeztethetetlen

a) bármely szakmai szolgáltatás nyújtása, valamint

b) a szakmai szolgáltatásokhoz nem kapcsolódó bármely egyéb tevékenység ellátása,

ha annak hatására a kamarai tag könyvvizsgáló, a könyvvizsgáló cég nem képes a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet megfelelően ellátni.

(4) A könyvvizsgálói feladatkörrel (hivatással) összeegyeztethetetlen tevékenységekre vonatkozó részletszabályokat a kamara alapszabálya, valamint etikai szabályzata határozza meg.”

(FORRÁSS: 2007. ÉVI LXXV. TÖRVÉNY)

Ez a törvény felel azért, hogy a gazdaság a megfelelő normák szerint működjön és ne adjon esélyt arra, hogy az egyes vállalkozások (mind termelői, mind banki, mind állami szektorban tartozók körében) ne tudják a beszámolóik számait úgy alakítani és formálni, hogy az adott évre a számukra a legideálisabb helyzetet mutassa. Ha ez mégis megtörténne akkor egy olyan gazdasági piac alakulna ki, amelyben szereplőinek beszámolóiban elképesztő módon manipulált számok és gazdaságilag nem alátámasztott bevételeket mutatnának ki. Továbbá elősegítené a feketegazdaság előrehaladását valamint esélyt adna, hogy az társaságok a saját beszámolókat túlértékeljék így irányítva a piacot, ami egy olyan kezelhetetlen gazdasági helyzet felé sodorná a világot ami kezelhetetlen lenne a későbbiekben.

A függetlenség ellenőrzését és biztosítását a Magyar Könyvvizsgálói Kamara Etikai határozatában van részletezve, ahol egyértelműen és nyilvánvalóan megtiltja azon könyvvizsgálók munkáját egy olyan társaság beszámolójának ellenőrzéséje kapcsán, amelyeknél az alábbi pontok közül bármelyik aktuális:

- „a megbízásért felelős könyvvizsgálói munkacsoport tagja vagy annak közeli hozzátartozója a megbízó vezető állású munkavállalója.
- a megbízó látja vagy 2 éven belül látta el a könyvvizsgáló, könyvvizsgáló cég jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgáló munkáját

- a megbízásért felelős könyvvizsgálati munkacsoport tagja, vagy annak közeli hozzátartozója munkaviszonyban vagy munkaviszony jellegű jogviszonyban áll azzal az államháztartási szervezettel, amelynek intézményétől, vállalkozásától a könyvvizsgáló, könyvvizsgáló cég a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységre megbízást kap(na)
- a könyvvizsgáló 3 éven belül az ügyfél külső ellenőrzésében részt vett
- a könyvvizsgáló vagy közeli hozzátartozója, olyan gazdálkodó legfőbb szervének, legfőbb irányító (vezető) szervének, felügyelő testületének, auditbizottságának tagja, vezető állású munkavállalója, amely befolyással rendelkezik.” (FORRÁS: MKVK ETIKAI SZABÁLYZAT)

Ezekon a normákon kívül fontos eleme az etikai szabályzatnak, a szakmai szkepticizmus, amely annyit jelent, hogy a könyvvizsgálónak a teljes audit munka során fenntartással kell kezelni minden ügyfél által kapott anyagot, illetve adatot, ugyanis fennállhat olyan körülmény az adott társaságnál, amely okot adhat arra, hogy a vállalkozás valamilyen formában módosítsa a beszámolóját. Ennek elkerülése érdekében mindig minden kapott információról meg kell bizonyosodni, hogy az valós, lényeges hibától mentes és teljes mértékben felhasználható könyvvizsgálati evidenciának.

2.2 Könyvvizsgáló jogai-kötelezettsége

Ezek mellett a könyvvizsgálónak kötelezettsége és felelőssége is keletkezik és amely azok hiányában történő tevékenysége során büntetőjogi felelősség terheli mind a könyvvizsgálói kamara mind az állami szervekkel szemben. Az egyik legfontosabb norma a függetlenségen kívül a titoktartás. Nem élhet vissza azzal a jogával, hogy betekintést nyer egy vállalkozás gazdasági tevékenységébe tovább üzleti titkokba. Továbbá a vállalkozásnak a beszámolót tárgyaló, valamint elfogadó ülésekre köteles meghívni a könyvvizsgálót melyen a megjelenés kötelező. Ha az auditálás során a könyvvizsgáló olyan tényeket állapít meg, amely hatással van mind negatív mind pozitív irányban a társaság gazdasági tevékenységére, valamint olyan tény jut tudomására, amely büntetőjogi felelősséget vonhat maga után a vezető tisztségviselők irányába, akkor arról köteles szólnia és jelentenie. Ha ebben az esetben a társaság vezetői taggyűlést vagy ahhoz hasonló gyűlést nem hív össze, akkor a könyvvizsgálónak köteles értesítenie a cégbíróságot.

3. A könyvvizsgálati munkaprogram megtervezése

A könyvvizsgálati munkaprogramot 3 pontban szedtem össze. Ez a három pont a könyvvizsgálati állítások, a könyvvizsgálati kockázat és a lényegesség meghatározása.

3.1 Könyvvizsgálati állítások:

Ahhoz, hogy a könyvvizsgáló egy teljes, megbízható audit jelentést tudjon kiadni egy vállalkozás beszámolójáról (vagyon-pénzügyi helyzetéről) és azt mondhatta, hogy a vizsgált területek lényeges és hibás állítástól mentesek, ahhoz ezeket az állításokat megfelelő bizonyíték erejű okmányokkal alá kell tudnia támasztani. Ha minden egyes ilyen állításra megfelelő mennyiségű és minőségű evidenciát tud gyűjteni, akkor azt mondhatjuk, hogy a beszámoló lényeges hibától mentes. Ezeket az állítások hozzá lehet asszociálni a mérleg és eredménykimutatás megfelelő soraihoz, amely a mérleg esetében az alábbiak szerint alakul:

- **Létezés:** mely azt biztosítja, hogy az vállalkozás eszközei, kötelezettségei, követelései, saját tőkéje ténylegesen léteznek, nem csak fiktív adatok.
- **Teljesség:** azt biztosítja, hogy a mérleg minden egyes eleme teljeskörűen be lett mutatva és nem volt olyan terület, ahol az adatokat csak részben vagy egyáltalán nem mutatták be.
- **Jogok és kötelezettségek:** azt biztosítja, hogy a társaság a tulajdonában lévő eszközöket jogosan birtokolja és a kötelezettsége valid, érvényes adatokon alapul.
- **Értékelés:** azt biztosítja, hogy a vállalkozás tulajdonában lévő eszközök, kötelezettségei, követelései a megfelelő értéken vannak bemutatva/értékelve.
- **Bemutatás és közzététel:** azt biztosítja, hogy a közzétett adatok a mérlegben megfelelnek a magyar számviteli, valamint a számviteli politikában leírtaknak, továbbá minden adat bemutatásra kerül. (FORRÁS IAS300)

A vállalkozás tevékenységétől függően, valamint a könyvvizsgáló szakmai megítélésével a mérleg és eredménykimutatás egyes soraihoz hozzá rendelhetők az alábbi állítások és meghatározhatók, hogy mely területek rejtenek nagyobb és mely területek kevesebb kockázatot. Azok a területek, amelyekhez magasabb kockázat lett asszociálva, az audit munka során nagyobb fókuszot kap, míg az alacsonyabb kockázatnál kevesebb feladat elvégzése is elegendő az következtetéshez. A kockázatok meghatározása az audit munka során az egyik legfontosabb ugyanis a teljes könyvvizsgálati munkaprogramot ezekre az állítások épül és ezekre a területekre összpontosul a legtöbb figyelem, valamint a legtöbb ellenőrzési feladat.

3.2 Könyvvizsgálati kockázat:

Egy-egy társaság könyveléséért felelős személyei egy gazdasági év alatt több százezer vagy akár még több könyvelést is elvégezhetnek, melynek ellenőrzésére a könyvvizsgálat során általánosságban nincs lehetőség, továbbá léteznek olyan hatalmas társaságok (Mavir, Masterplast, OTP, MOL) mely során fizikailag lehetetlen lenne minden egyes könyvelést és tranzakciót ellenőrizni. Pontosán ezért fontos a főbb területek vizsgálatának megállapítása és kockázatának meghatározása. Teljes, 100%-os ellenőrzést a kiemelt kockázatú főkönyvökön se lehet végezni a nagy terjedelem miatt, viszont megfelelő bizonyítékot lehet szerezni, amely után megállapítható, hogy az adott terület lényeges, hibás állítástól mentes. Ennél a pontnál merül fel a könyvvizsgálati kockázat témája, ami arról szól, ahogy a könyvvizsgáló az elvégzett munka során nem tudta megszerezni a kellő mennyiségű bizonyítékot és így nem tudja megfelelő bizonyossággal alátámasztani a korábbi állítást. Az auditálás menetrendjét és célját ezért úgy kell meghatározni, hogy a könyvvizsgálói kockázat az elvégzett munka végén ne lépje túl a szakmai elvárásként megszabott határt, ami 5 %.

Ennek elérése érdekében további elemekre lehet osztani a könyvvizsgálati kockázatot, amely a következő pontokból áll.

3.2.1 Rendszerben rejlő kockázat:

A rendszerben rejlő kockázat könyvvizsgálótól függő azonban belső ellenőrzéstől független kockázat. Jelentése, hogy az adott vállalkozás belső ellenőrzési procedúra nélkül mennyire fogékony lényeges, hibás adatok szerepeltetésére a beszámolóban. A rendszerben rejlő kockázat, vagy más néven eredendő kockázatot a korábbi évekhez viszonyítva konstansnak tekintjük, ugyanis, ha ugyanazt a vállalkozást vizsgáljuk egymást követő években, csak akkor történhet változás ebben a kockázatban, ha a rendszerben is történt változás. A leggyakoribb szempontoknak tekinthetők, hogy hol helyezkedik el az adott cég a gazdaságban, mekkora a többi véghez viszonyítva a vállalkozás mérete, milyen szintű a vállalkozáson belüli szervezettség.

Erről és a könyvvizsgálói kockázatokról részletesebb leírást az IAS400 számú nemzetközi könyvvizsgálati standard ad pontosabb leírást, valamint kiemeli azokat a részeket, illetve pontokat, amelyeket a könyvvizsgálónak a könyvvizsgálat során értékelnie kell. A legjelentősebb pontok ezek közül az alábbiak:

- Csalás kockázata. Kifejezetten a felső szintű vezetés esetében.
- A kapcsolt felek közötti viszonyok és ügyletek teljessége.

- A jogszabályoknak vagy szabályozásoknak való meg nem felelés
- Olyan jövőbeli események, amely hatással lehet a vállalkozás jövőbeli működésére
- Olyan főkönyvi sorok, amelyeken korábban is előfordult hibás könyvelés
- Változások az iparág technológiájában (FORRÁS: IAS 315)

3.2.2 Belső ellenőrzési kockázat/rendszer

A belső ellenőrzési kockázat a rendszerben rejlő kockázathoz képest nem a vállalkozás környezetétől függ, hanem a társaság belső, általa használt rendszerekhez, folyamatokhoz. Ezeknél a megállapításánál azt kell figyelembe venni, hogy a rendszer belső ellenőrzési rendszere milyen hatékonysággal működik, mennyire képes kiszűrni a hibákat és hogyan tudja azokat kezelni. Az audit munka során az egyik legmeghatározóbb feladat a belső kontrollok meghatározása és azonosításánál, valamint meggyőződése afelől, hogy ezekre a kontrollokra mekkora mértékben támaszkodhat a könyvvizsgálat során. Minden kontroll esetén úgy nevezett „Mi mehet rosszul?” -állításokat kell hozzá asszociálni, ami azt jelenti, hogy meghatározásra kerülnek felvetések, hogy az egyes belső ellenőrzések esetében mik lehetnek azok az események, amelyek miatt nem működhet 100%-osan a kontroll. Minden egyes ilyen kontrollt tesztelés alá kell vetni, hogy bizonyosságot nyerjen a kontroll működése, valamint azért, hogy a kockázati becslések szintjét minimalizálni lehessen. Minden rendszer működésében eshet hiba, mind informatikai-mind emberi mulasztás miatt, ugyanakkor meg kell tudni állapítani, hogy ezek a hibák csak egyszeri, véletlen események miatt következett-e be vagy általános hibának mondhatók. Ha a belső kontrollok hatékonynak bizonyulnak, akkor a könyvvizsgálat során az adott terület alátámasztásához szükséges evidencia mértéke csökken. Ha nem minősül hatékonynak a kontroll, akkor a kockázat automatikusan magas lesz az adott területen, és további vizsgálatok szükségesek a lényeges hibától mentes állítás kijelentéséért. (FORRÁS: dr Lukács 2014).

A belső kontrollok tesztelésére a leggyakoribb példák a következők:

- Az ellenőrzés többszöri elvégzése bizonyos számú mennyiséggel, amely a teljes sokaságra vetítve mintát képez.
- egy gazdasági tevékenység (pl: Banki utalás) alátámasztását szolgáló dokumentációk ellenőrzése, hogy az adott eseményt ténylegesen az a személy engedélyezte, akinek meghatalmazása van rá.

3.2.3 Feltárási kockázat

A feltárási kockázatról részletesebben az IAS 200-as könyvvizsgálati standard definiálja. Lényege, hogy a fent említett két kockázat megfelelően alacsony szintre való csökkentése érdekében a könyvvizsgálat során elvégzett eljárások az adott vizsgált területen nem tárnak fel minden olyan hibás és lényeges állítást, amely nélkülözhetetlen lehet a véleménynyilvánításban, mind önmagában, mind más hibás állításokkal együttvéve. Ennek következtében a könyvvizsgálatot és a könyvvizsgálati procedúrákat úgy kell megtervezni, hogy ezt a kockázatot a lehető legalacsonyabb szintre legyen csökkentve. Észrevehető, hogy a két korábban írt kockázathoz viszonyítva a feltárási kockázat mértéke ellentételesen mozog. Ha az eredendő és a belső ellenőrzési kockázat magas szintet képvisel, akkor a feltárási kockázatot elegendő alacsony szintre helyezni, annak érdekében, hogy az ellenőrzési kockázat elfogadható szintet képviseljen. Ennek pont ellentétje az az eset, amikor az eredendő és a belső kockázat alacsony minősítést kap. Ekkor a feltárási kockázatot magas szintre kell helyezni, hogy az ellenőrzési kockázatot alacsony szinten lehessen tartani.

A feltárási kockázat két részre osztható:

- mintavételezési
- nem mintavételezési kockázat

A mintavételezési kockázatban a rizikó faktor a következő. A mintavételezési ellenőrzés során a könyvvizsgáló más fajta következtetésre jut a vizsgálat során, mint amire akkor jutna, ha a teljes sokaságot ellenőrizte volna. A nem mintavételezési kockázat lényege pedig, hogy az ellenőrzést végző személy nem ismeri fel a lényeges hibás állítást tartalmazó tételeket. Elmondható, hogy mind a kettő elemnek igen komoly szerepe van a vizsgálat során, ezért különösen oda kell figyelni ezekre a területekre. A mintavételnél kifejezetten figyelni kell a vizsgált terület jellegére, a populáció nagyságára, a kiválasztott tételek fajtájára. (Forrás: Állami számvévszék. Módszertan a pártok gazdálkodása törvényességének ellenőrzésére, IAS315, IAS200)

3.3 Lényegesség meghatározása

A könyvvizsgálati munka során az egyik legelső és legfontosabb feladat, a lényegességi határ meghatározása. A 3.2-es pontban már korábban említettem, hogy a könyvvizsgálat során lehetetlen a teljes könyvelési anyagot átnézni, hisz az olyan nagy volumenű lehet, hogy az teljes

ellenőrzése szinte fizikailag lehetetlen lenne. Ennek érdekében végeznek különböző vizsgálati eljárásokat, aminek együtt járója az, hogy bizonyos mértékű hibát mindenképp tartalmazni fog. A hangsúly azon van, hogy a feltárt hibák lényegese-e vagy sem. Éppen ezért amikor a lényegesség meghatározásra kerül, akkor tulajdonképpen egy bizonyos mennyiség kerül kikalkulálásra, és nem egy minőségi meghatározás. Ez a mennyiség egy olyan határt jelöl, ami alatt az eltéréseket, valamint a hibákat nem definiáljuk lényeges hibának. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy ez mennyire fontos az ellenőrzés során, hisz ez a határérték alapján lehet megtervezni a feladatok elvégzésére irányuló erőforrás igényét, az elvégzendő eljárások jellegét és mélységét. (Forrás: IAS 320)

Ugyanakkor a lényegesség kapcsolatban áll a könyvvizsgálati kockázattal is, ugyanis ha a könyvvizsgálati kockázat magas, akkor a lényegességi szint alacsonynak tekinthető, hisz minél magasabb a kockázat az adott vizsgálandó területen, annál nagyobb az esélye, hogy az lényeges hibás adatot tartalmaz, ellenkező esetben pedig pont fordítva. Ha alacsony a kockázat, akkor a lényegességi szint magasnak tekinthető, hiszen a hibás állítás tartalmazásának esélye alacsony, így ennek megfelelően a vizsgálandó és tesztelendő mennyiség sem akkora, mint fordított esetben.

Összefoglalva lényegesség többféleképpen kiszámítható, ugyanakkor a könyvvizsgálati standardok alapján elmondható, hogy szakmai megítéléstől függ leginkább. A legtöbb esetben az adott vállalkozás fontosabb és nagyobb számaiból szükséges kalkulálni, attól függ, hogy mi a fő profilja a vizsgát cégnek. A legtöbb esetben az alábbi adatok alapján kell elvégezni a számolást:

- értékesített nettó árbevétel 0,5-2%
- adózás előtti eredmény 5%
- saját tőke 2-5%
- adózott eredmény 5-10%
- eszköz 0,5-2%

(FORRÁS: IAS320)

Fontos megemlíteni, hogy ezek az értékek egy általános üzleti tevékenységet végző vállalatra értendők. Természetesen egy olyan társaságnál, ahol az elmúlt években végig veszteségesen működtek, ott az adózott eredményből való kalkuláció nem működőképes struktúra. Ebben az esetben más adatokból kell megállapítani a lényegességet. Általában egyéb bevétel vagy egyéb ráfordítás, de ez nagyban függ az adott vállalat tevékenységi körétől és a

beszámolóját képező számoktól. A lényegesség meghatározásánál fontos, hogy nem elég csupán a mérleg és eredménykimutatás egészére meghatározni, hanem részletesebben felbontva, az egyes főkönyvekhez kapcsolódóan is szükséges egy bizonyos határt megállapítani, amely alapján meghatározható, hogy az egyes főkönyvi sorokon végzett elemzés közben talált eltéréseknél mi az az összeg, ami alapján kijelenthető, hogy az elfogadható hibának számít-e vagy sem és hogy hatással van-e a végleges beszámolóra.

Ennek a hibahatárnak a számolása azért nevezhető kritikus pontnak, mert ez az összeg határozza meg, hogy melyek azok a főkönyvi sorok, melynek egyenlege nem éri az ingerküszöböt, az az leszögezhető, hogy melyek azok az alapjáraton is alacsony kockázattal rendelkező főkönyvi számok, melyekre nem kell végezni ellenőrzési eljárást, hiszen magából az egyenleg méretéből és a kockázati besorolásból is kijelenthető, hogy nem tartalmazhat lényeges, valamint hibás állításokat. Ennek az értéke nem más, mint a korábban a beszámoló szinten számolt lényegesség 75%, de létezik olyan eset is, amikor 50% vagy esetleg 25%-ot kell nézni. Ezek az esetek általában akkor lépnek életbe, amikor a vállalkozás előéletében már történt csalás vagy maga a csalás esélye magas. (FORRÁS: Beasley, Buykless, Glover, & Prawitt, 2012)

4. Könyvvizsgálati megbízás

Mivel a dolgozatom témájának egyik része nagyban foglalkozik a könyvvizsgálattal való kapcsolattal, ezért fontosnak tartom megemlíteni, valamint kifejezni a beszámoló ellenőrzési eljárások levezetése előtt magát a könyvvizsgálati kapcsolat létrejöttének menetét. Véleményem szerint szorosan kapcsolódik a témához és úgy érzem, ezzel lesz teljesen összefoglalva a könyvvizsgálati kötelezettség.

4.1 Előfeltétel

A könyvvizsgálati szerződés létrejöttéhez több előfeltétel együttes teljesítése szükséges. Minden olyan vállalkozás, amely vagy a pénzügyi mutatói-vagy egyéb speciális esetek miatt könyvvizsgálatra kötelezettek, azoknál létesítő okiratában kell feltüntetnie az első évre választott könyvvizsgálót. Ezt követően a társaság felső szintjein történő egyeztetés alapján döntenek el a következő években a könyvvizsgáló kilétét. Ez megfelel egy szokásos tendereztetésnek melyben a legfőbb döntéshozók meghoznak bizonyos feltételeket, valamint az audit munka elvégzéséért járó díjat. Ezt követően a könyvvizsgálati cégek partnerei eldöntik, hogy számukra előnyösök-e a feltételek, és amennyiben pozitív vélemény alakul ki róla, akkor pályázat keretén belül benyújtják az ajánlatukat. A benyújtott pályázatok közül a cég felső vezetői megvizsgálják, hogy mely azok, amelyek a legjobban összhangban vannak az általuk meghatározott feltételekkel. A könyvvizsgálati szerződés hossza a legfrissebb szabályok szerint maximum 5 év lehet, és minimum a megválasztástól a következő beszámoló elfogadásáig tartó ülésig. Annak érdekében, hogy a könyvvizsgálati megbízhatóság mértéke növekedjen, az Európai Unió szabályzat szintjén változás következett be. 2014-ben uniós szinten elfogadásra került könyvvizsgálati reform 2016. június 17-én beépítésre került a magyar jogrendszerbe. Ennek köszönhetően a közfelügyeleti együttműködésnek Magyarország is állandó tagját fogja képviselni. Célja, hogy európai piachoz hasonlóan, Magyarországon is visszaszorítsa a gazdaság feketítését, átláthatóbb és ellenőrizhetőbb piacot hozva létre.

A lent felsorolt gazdálkodói körnek kötelező maximum 8 évente könyvvizsgálót váltaniuk:

- a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény szerinti közérdeklődésre számot tartó hitelintézet,
- a biztosítási tevékenységről szóló törvény szerinti közérdeklődésre számot tartó biztosító és viszont biztosító,

- a befektetési vállalkozásokról és az áru tőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló törvény szerinti közérdeklődésre számot tartó befektetési vállalkozás
- a tőkepiacról szóló törvény szerinti közérdeklődésre számot tartó kibocsátónak minősülő befektetési alapkezelő

(FORRÁS: 2007. évi LXXV. törvény IV/A. Fejezet 67/A. § (7))

Ugyanakkor azoknak a tőzsdén jegyzett gazdálkodóknak is kötelező 10 év után könyvvizsgálót váltaniuk, amelyek a fent felsorolt kategóriák közül egyikbe se tartozik. A tíz év letelte után a könyvvizsgáló minimum 4 évig nem vállalhat el, valamint nem írhat alá szerződést a korábban általa vizsgált gazdálkodóval.

Továbbá úgy gondolom, hogy ehhez a ponthoz szorosan kapcsolódik a 210. témaszámú nemzetközi könyvvizsgálati standard. Ez a standard írja le, hogy mely előfeltételeknek kell fennállnia. Egyrészt meg kell határozni, hogy megfelel-e a pénzügyi kimutatások során használt beszámolási keretelvek. Nyilatkozat, melyben kivan fejtve, hogy a vezetés egyetért, elismeri, elfogadja és érti, hogy felelős:

- a pénzügyi kimutatás a beszámolási keretelvekkel összhangban történt
- az általuk felállított belső kontroll rendszerért, mely szükségesnek tartanak annak érdekében, hogy a pénzügyi kimutatást lényeges hibás állítástól mentesnek lehessen nyilvánítani
- azért, hogy a könyvvizsgáló számára biztosítsa:
 - (a) a hozzáférést valamennyi olyan információhoz, például nyilvántartásokhoz és dokumentumokhoz, valamint egyéb anyagokhoz, amelyek a vezetés tudomása szerint a pénzügyi kimutatások elkészítése szempontjából relevánsak,
 - (b) azokat a további információkat, amelyeket a könyvvizsgáló a könyvvizsgálat céljára a vezetéstől kérhet, és
 - (c) a korlátlan hozzáférést azokhoz a személyekhez a gazdálkodó egységeknél, akiktől a könyvvizsgáló megállapítása szerint szükséges, hogy könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen. (FORRÁS: IAS 210)

Ha bármikor előfordul olyan, hogy ezek az előfeltételek nem állnak fent, a cég vezetőinek, valamint a könyvvizsgálónak tárgyalnia kell a kérdéses témakörökről. Ha jogszabály vagy szabályozás elő nem írja a fent említett dokumentumok átadására vonatkozó korlátozást, vagy

a keretelvek használata nem a megfelelőképpen működik, akkor a könyvvizsgálónak nem szabad vállalnia a megbízást. Abban az esetben, ha az IAS 210-ben felsorolt feltételeknek megfelel a gazdálkodó, szükséges megvizsgálni még a megbízás elfogadását korlátozó tényezőket, mely legtöbbször a függetlenséghez, valamint az összeférhetetlenséghez kapcsolódnak. Ezen felül természetesen más tényezők is közben játszhatnak, mint például szakmai és etikai kérdések:

- a könyvvizsgáló megfelelő szakmai tapasztalattal rendelkezik a társaság auditjához?
- mi az oka a könyvvizsgáló váltásnak?
- korábban kiadott jelentések közül volt-e bármilyen korláttal kiadott jelentés?

Ha az elfogadást korlátozó tényezők közül nincs olyan, amelynek hatása befolyásoló mértékű lenne, akkor a megbízás elfogadásra kerülhet. Az IAS 510 témaszámú standard előírja, hogy mi a teendő az első megbízás esetén. Szükséges felvenni a társaság korábbi könyvvizsgálatával foglalkozó személyt. Ez két okból is különösen fontos, ugyanis egyrészt a nyitó adatok ellenőrzése elkerülhetetlen, másrészt birtokukban lehet olyan releváns információ a gazdálkodóról, amely a következő könyvvizsgáló számára is fontos lehet. Mivel a könyvvizsgálati szerződés megkötésekor titoktartásról is nyilatkoznak a felek, ezért először mindenképp a vizsgált gazdálkodó engedélyét szükséges elkérni. Ha ezt az engedélyt a társaság visszautasítja, akkor a nyitó adatok helyességének ellenőrzésére nagyobb hangsúlyt szükséges fektetni. (Forrás: IAS 510)

4.2 Megbízási szerződés

Az utolsó lépés a megbízási folyamatban a szerződés megkötése, melyben részletezésre kerül, hogy a két partner közötti egyetértés megszületett, részletes leírás szolgáltatás nyújtásának fajtájáról, céljáról, korlátairól, felelősségéről, valamint a könyvvizsgálati díjról. Ezeket az információkat a könyvvizsgálati előfeltételeknél nyilvánvalóan egyeztetésre kerültek, de a megbízási szerződésben válik hivatalossá.

Legfontosabb részei a szerződésnek:

- a szerződést kötött felek jogai, valamint kötelezettségei
- a könyvvizsgálati díj és menete
- a jelentés nyelve
- aláíró könyvvizsgáló

- elfogadó nyilatkozat a vezetéstől, hogy a gazdálkodó tájékoztatja a könyvvizsgálót minden olyan lényeges információról, amely befolyásoló tényezőként hathat a beszámolóra
- beleegyezés, hogy minden olyan dokumentum átadásra kerül a könyvvizsgáló részére, amely szerinte releváns lehet a beszámoló ellenőrzése kapcsán

A megbízás elfogadása, valamint a szerződés aláírását követően kezdődik meg a tényleges audit folyamat mely során megismerésre kerül a vállalkozás, a különböző folyamatok működése (pl: beszerzés, értékesítés, egyéb zárasi folyamatok) majd ezeknek az információknak a birtokában megtervezésre kerülhet a könyvvizsgálati munkaprogram felépítése, a kockázatos területek beazonosítása, valamint a kérdéses témakörökhöz kapcsolódó alátámasztó dokumentumok vizsgálata.

5. Mérleg-eredménykimutatás ellenőrzésének módszerei

A dolgozatom további részében szeretném kifejteni a könyvvizsgálati ellenőrzésekhez kapcsolódó folyamatokat, melyet a Manz Hungary Gépgyártó Korlátolt Felelősségű Társaság könyvvizsgálatán keresztül szeretnék bemutatni. A vizsgált időszak a 2019-es évre vonatkozik, a vállalkozás fordulónapja 2019.12.31.

5.1 Vállalkozás megismerése

Minden egyes gazdálkodó könyvvizsgálata a vállalkozás megismerésével kezdődik, sőt az üzleti tevékenység megismerése már a megbízás előtt elkezdődik. Ezt követően a tervezési időszakban szükséges a lehető legtöbb információt összegyűjteni és a vizsgálati időszakban egészen az aláírás napjáig ezt bővíteni és vizsgálni. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy mivel az auditálás a fordulónapon követően (általában a következő évben) kezdődik ezért olyan a könyvvizsgáló olyan információkhoz is hozzá jut, amely nem a vizsgált időszakra, hanem a következő év beszámolójára releváns lehet. Az ilyen eseményeket célszerű a vállalkozás beszámolójának egy összefoglaló/lezáró bekezdésében kifejteni. A Manz 2019-es évi könyvvizsgálatának esetében a Covid-19 járvány pont egy ilyen eset volt. Fontos kiemelni, hogy ha a könyvvizsgáló a munka során könyvvizsgáló asszisztensek segítségét veszi igénybe, akkor az asszisztensek is szükséges tisztában lennie a vállalkozás piaci-gazdasági helyzetével, ugyanis jelentős mennyiségű bizonyítékokat és a vállalkozás működését alátámasztó dokumentumokat kérnek be, vizsgálnak meg és kötelesek az ott megszerzett releváns információkat az aláíró könyvvizsgáló felé továbbítani.

A vállalkozás megismerésénél nem csak magát a vállalatot szükséges megismerni, hanem az egész iparágat, az ott elfoglalt helyét és az egész iparágra hatással lévő makrokörnyezetről. Ezeknek az információknak az ismerete után lehet felépíteni egy jól működő és strukturált audit tervet, amely az alapját biztosítja egy megbízható véleménynek a vállalkozás tevékenységéről továbbá segít a kockázatos területek beazonosításában, valamint rávilágít azokra az eseményekre, amelyek hatással lehetnek a beszámoló és a könyvvizsgálati jelentés tisztaságára. Ezeken kívül még nagy előnyt jelent a vállalkozás nagymértékű ismerete a további vizsgálatok során. Ilyen lehet például a kapott dokumentumok kiértékelésében, a becslések alkalmazásában, az olyan folyamatok meghatározásában, ahol az átlagtól nagyobb evidenciát szükséges megvizsgálni. (Forrás: IAS 310 témaszámú standard)

A Manz Kft fő tevékenységi köre máshova nem sorolható egyéb speciális gépek gyártása. Tulajdonost tekintve 100%-ban a német Manz AG leányvállalata. A kutatás-fejlesztés 100%-ban Németországban történik, Magyarországon csak az összeszereléssel foglalkoznak. Méretét tekintve pedig közepes vállalkozásnak mondható. A társaság 2004-ben alakult és a társaság könyveit megalakulásától forint devizanemben vezette, azonban 2010.12.31-én élt a számviteli törvény adta lehetőségekkel és 2011.01.01-től nyilvántartásai, illetve könyvelése alap devizaneme az euró. A Manz Kft Debrecenben található. Az iroda és telephelye is egy területen helyezkedik el, melyet már a működésük óta bérelnek. Munkavállalók átlagos létszáma 97 fő volt. A társaság alaptevékenysége évek óta ugyanaz. A vevői körük szintén nem változott és a forgalmuk 70%-át kapcsolt partnerek teszik ki, így nagy változásra nem számítunk a 2019-es évben. Legnagyobb kapcsolt partnereik a Szlovákiai és Németországi Manz valamint a harmadikfelesek közül a Len. Mivel 5 éven belül megépül a BMW gyár Debrecenben, ezért fellendülést várnak, hogy esetleg még több megrendelésük lesz, valamint reménykednek, hogy engedélyt kapnak majd az anyavállalattól a bérfejlesztés tekintetében, hogy megtudják tartani a jó munkaerőt. Az értékesítésért cégcsoporton belül is versenyezniük kell, nem csak harmadik feles partnerek esetében. A beszerzést tekintve a Manz Kft kizárólag projekteket vállal el, emiatt csak adott projekthez rendelik be a megfelelő anyagokat. Szorosan kapcsolódik az értékesítéssel, mivel amíg nem egyeztek meg a vevőkkel és nem ment ki az árajánlat, amit a vevő is elfogad, addig nem rendelik be az anyagokat. Ha a vevő véglegesítette a megrendelést, utána indítják el a beszerzési folyamatot.

5.2 Lényegesség kalkuláció

A 3.6 pontban már szó volt a lényegesség meghatározásának fontosságáról és kalkulációjáról. A gyakorlatba átvéve a következő képpen vezethető le. A hivatalosan használható E&Y GAM ajánlásai alapján végeztük el a lényegességi határ számolását. A számítás folyamán a következő tényezőket mérlegeltük. A társaság 100%-os tulajdonosa a Német Manz AG. A társaság éves beszámolójának közvetlen felhasználói köre így igen behatárolt, nyilvánosságra nem kerül. Az üzletmenetben nem volt jelentős változás az előző időszakhoz képest. Az E&Y GAM alapvetően az adózás előtti eredményt javasolja a teljesítmény lényegesség alapjául, hacsak az félrevezető eredményre nem vezet (negatív) vagy a vállalkozás körülményei nem igénylik valamilyen más alap figyelembevételét. A fentiekkel összhangban úgy értékeltük, mivel a vállalkozás eredményessége változó, ezért a lényegesség alapjául a bruttó árrést (Gross margin) vesszük alapul és erre támaszkodunk.

Magyarul a lényegességi küszöb a beszámoló egészére vonatkozóan 130.000 EUR. A következő lépés a tolerálható hiba (Tolerable Error, TE) kiszámítása mely 25%, 50% vagy 75% szokott lenni a korábban kiszámolt lényegességnek. A százalékok annak megfelelően változik, hogy az előző években mennyi volt a feltárt hiba. Továbbá sokban függ még attól is, hogy az adott cégnek hányadik éves auditja ugyan annál a könyvvizsgálónál. Értelmszerűen a korábbi évek tapasztalataiból kiindulva, minél megbízhatóbb egy cég, a tolerálható hiba mértéke annál nagyobb.

1. ábra Materialitás kalkuláció

Leírás	Százalék	2019.10.31	EUR		
			Materialitás	Tolerálható hiba	Hibahatár
Revenue	1,25%	5 864 798	73 000	36 500	3 650
Operating expenses	1,80%	4 227 614	76 000	38 000	3 800
Gross margin	4,00%	3 200 226	130 000	65 000	6 500
PBT	7,50%	-63 411	-5 000	-2 500	-250
EBIT	7,50%	49 579	4 000	2 000	200
EBITDA	3,50%	305 173	11 000	5 500	550

Description	Tolerálható hiba	Hibahatár
HAS (calculated)	65 000	6 500
Group allocated	150 000	50 000

Forrás: saját szerkesztés (2020)

A korábbi évek tapasztalatai alapján, valamint figyelembe véve, hogy nem számít régi ügyfelének a Manz az EY-nak, ezért a főkönyvi számlák szintjén megállapított lényegességi határ a beszámoló egészéhez képest 50%, az az 65.000 EUR. Ezt a fenti 1. ábra szemlélteti.

Továbbá mivel lehetetlen, hogy egy hiba se legyen a könyvekben, ezért felállításra kerül egy hibahatár, amely a teljes beszámolóra számított lényegességi határ 5%. Ha a talált hiba ezalatt az összeg alatt van, akkor azt mondhatjuk, hogy nem számít lényegesnek és nem materiális, ezért további ellenőrzést és vizsgálatot nem folytatunk. Ugyanakkor, ha a talált hiba meghaladja ezt az összeget, akkor további audit procedúrákat kell végezni.

5.3 Szignifikáns főkönyvek meghatározása

A szignifikáns főkönyvek meghatározása a könyvvizsgálat egyik legfontosabb mérföldköve. Itt kerül levezetésre, hogy melyek azok a főkönyvek, amelyek méretük, forgalmuk és komplexitásuk alapján további audit procedúrát szükséges végezni, megfelelő mennyiségű bizonyítékot szerezni vagy adott esetben újra kalkulálást készíteni. A Manz esetében ez a következőképpen néz ki:

2. ábra Szignifikáns főkönyvek meghatározása

Account class	Account	Total	Főkönyv egyenlege TE feletti?	Komplex?	Nagy mennyiségű tranzakció?	Főkönyv	A főkönyv..
≡ AIE	G	27 274	No	No	No	-	INSIGNIFICANT
≡ AKTIVÁLT SAJÁT TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉI	F	510 136	No	No	Yes	F	SIGNIFICANT
≡ ANYAG JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	U3	3 183 546	Yes	Yes	Yes	VC	SIGNIFICANT
≡ Befektetett eszközök	H	65 679	Yes	No	No	E	SIGNIFICANT
≡ EGYÉB BEVÉTELEK	U2	62 633	Yes	Yes	No	UB	SIGNIFICANT
≡ EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK	U2	2 814	No	Yes	No	-	INSIGNIFICANT
≡ ÉRTÉKCSÖKKENÉSI LEÍRÁS	U5	255 594	Yes	No	No	K, L	LIMITED RISK ACCOUNT
≡ ÉRTÉKSÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE	U1	5 864 798	Yes	Yes	Yes	UA	SIGNIFICANT
≡ Hosszú lejáratú kötelezettségek	Q / II	1 657 685	Yes	No	No	I	SIGNIFICANT
≡ Immateriális javak	L	25 993	No	No	No	-	INSIGNIFICANT
≡ Készletek	F	815 194	Yes	Yes	Yes	F	SIGNIFICANT
≡ Követelések (egyéb)	E2	1 040 338	Yes	Yes	Yes	O	SIGNIFICANT
≡ Követelések IC	II	313 767	Yes	No	Yes	I	SIGNIFICANT
≡ Követelések(vevő)	E1	308 927	Yes	No	Yes	E	SIGNIFICANT
≡ Pénzeszközök	C	143 973	Yes	No	Yes	C	SIGNIFICANT
≡ PÉNZÜGYI MŰVELETEK BEVÉTELEI	U6	22 885	No	Yes	No	UC	SIGNIFICANT
≡ PÉNZÜGYI MŰVELETEK RÁFORDÍTÁSAI	U6	86 296	Yes	Yes	No	UC	SIGNIFICANT
≡ PIE	P	1 290 707	Yes	No	No	P	SIGNIFICANT
≡ Rövid lejáratú kötelezettségek	N1	51 239	Yes	No	No	O	SIGNIFICANT
≡ Rövid lejáratú kötelezettségek (szállító)	N1	487 445	Yes	Yes	Yes	N1	SIGNIFICANT
≡ Rövid lejáratú kötelezettségek (vevőtől)	N1	17 459	No	No	No	-	INSIGNIFICANT
≡ Rövid lejáratú kötelezettségek IC	II Lead	16 157	No	Yes	Yes	I	SIGNIFICANT
≡ Saját tőke	T	1 311 950	Yes	No	No	T	LIMITED RISK ACCOUNT
≡ SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	U4	1 925 762	Yes	Yes	No	VB	SIGNIFICANT
≡ Tárgyi eszközök	K	2 208 753	Yes	No	No	K, L	LIMITED RISK ACCOUNT
Grand Total		20 676 731					

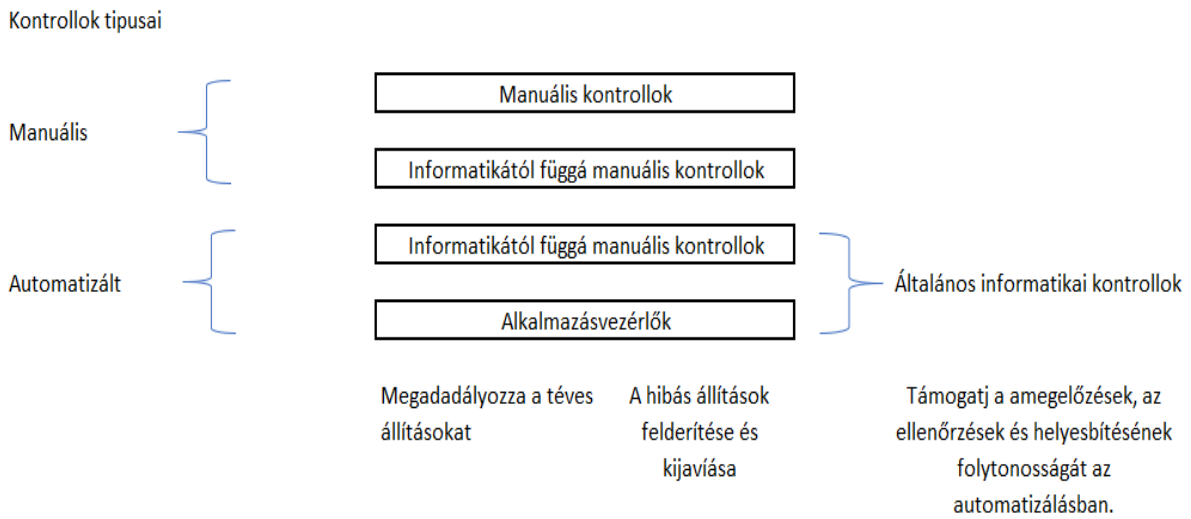
Forrás: Saját szerkesztés (2020)

Minden olyan főkönyvhöz, ahol azt határoztuk meg, hogy az adott terület szignifikáns, a 3.1-es pontban említett könyvvizsgálati állításokat rendelünk annak megfelelően, hogy milyen kockázatot tartalmazhat az adott terület.

5.4 Kontrollok vizsgálata

Annak érdekében, hogy a könyvvizsgálat során elvégzett feladatok mennyiségének számát csökkenteni lehessen, ha úgy ítéli meg a könyvvizsgáló akkor bizonyos területek vizsgálatát ellenőrizheti kontrol stratégiával. Lényege, hogy a vállalkozás által felépített belső kontrollok kerülnek megvizsgálásra és ellenőrzésre. Ezt a területet a 3.4-es pontban már kifejtésre került, így ebben a pontban egy példán keresztül szeretném levezetni a könnyebb érthetőség érdekében. A kontrollok 3 féle kategóriába csoportosíthatók: manuális, IT, és félig manuális-félig IT, ahogy a lent látható ábrán is jól kivehető.

3. ábra Kontrollok típusai

Forrás: EY GAM (2020)

Az ábrán jól kivehető, hogy megkülönböztetünk automata és nem automata kontrollokat, valamint azokat is 2 külön csoportra lehet osztani: megelőző kontrollokra, vagy olyanokra, amely észleli a hibát és utána kerül korrigálásra. A vizsgálat során beazonosított kontrollokat a megfelelő mennyiségű mintaszámmal tesztelni kell, valamint különböző feltevéseket kell megállapítani (a korábban említett „Mi mehet rosszul?”) és ezeket az állításokat is szükséges alátámasztani a megfelelő alátámasztó dokumentumokkal. Mivel mind az emberi mind a gép hiba 100%-ban elkerülhetetlen, ezért a vizsgálat során ki kell szűrni, hogy a talált hiba egyszeri vagy állandó hibának tekinthető és ennek megfelelően megállapítható a kontrol hatékonysága. Az alábbi ábrán látható különböző típusú kontrolloknál szükséges tesztelendő mennyiség.

4. ábra Tesztelendő mennyiség

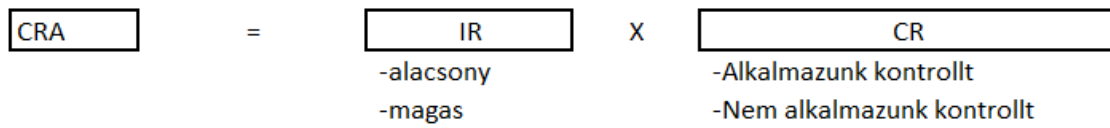
Kontroll természete	Minimum tesztelendő mennyiség
Manuális kontroll naponta vagy akár egy napon belül több alkalommal elvégezve	25 (vagy 60, ha állításonként csak egy kontroll kerül kiválasztásra)
Manuális kontroll heti	5
Manuális kontroll havi	2
Manuális kontroll negyedéves	2
Manuális kontroll éves	1
Alkalmazás kontroll	Teszteljen egy alkalmazást (egy tesztet), minden alkalmazásvezérlőt az egyes tranzakciótípusokhoz és feldolgozási alternatívákhoz, ha hatékony vagy megbízható (tesztelt) informatikai folyamatok támogatják, különben pedig tesztelje a 25-öt, ha nagy a populáció.

Forrás: EY GAM (2020)

A táblában jól látható, hogy az egyes kontroll típusokhoz mekkora az a mennyiség, amelynek tesztelésével letudjuk fedni a vizsgált területet. Példának okáért egy havi szinten egyszer elvégzett manuális kontroll esetén a tesztelendő mintaszám 2.

Kombinált kockázatkezelés (Combined Risk Assessments). Röviden CRA-nek hívjuk azt a mutatót, ami megmutatja, hogy mekkora az egyes főkönyvökhöz korábban kapcsolt könyvvizsgálati állításokhoz kapcsolódó kockázat. Ezt a mutatót a következő képlet segítségével kapjuk meg. $CRA=IR*CR$. Az IR az inherent risk rövidítése, ami magyarul az eredendő kockázatnak felel meg, melynek két típusa lehet: Alacsony (Lower) vagy magas (higher). A CR pedig a korábban kifejtett kontrolokra utal, hogy az adott területen végzünk-e kontroll vizsgálatot vagy sem. (Rely-Not Rely)

5. ábra CRA képlet

Forrás: EY GAM (2020)

6. ábra CRA tábla

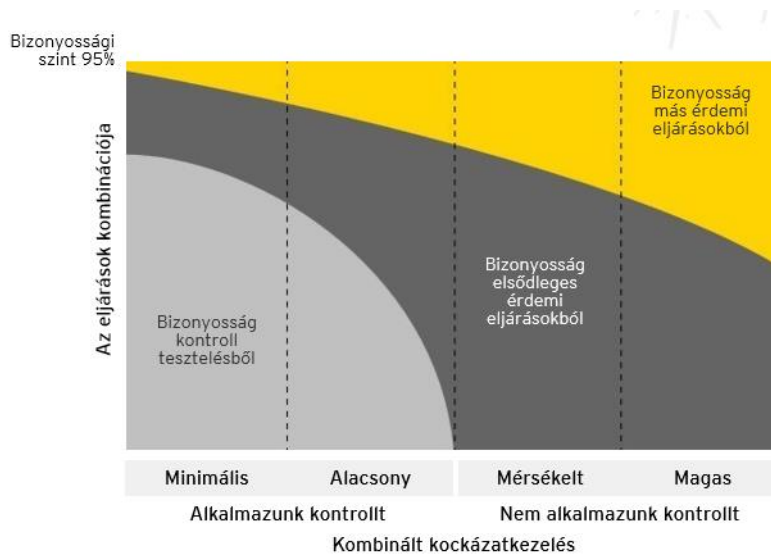
		Kombinált kockázatkezelés	
		Kontroll kockázat	
Eredendő kockázat		Alkalmazunk kontrollokat	Nem alkalmazunk kontrollokat
		Alacsonyabb	Minimális
Magasabb	Alacsony	Magas	
Szignifikáns kockázat	Speciális könyvvizsgálati megfontolás		

Forrás: EY GAM (2020)

A táblázat tökéletesen szemlélteti, hogy mekkora a kombinált kockázatkezelés mértéke, abban az esetben, ha például kontrol stratégián vagyunk.

A következő ábra tökéletesen ábrázolja a tesztelendő mennyiségek nagyságát.

7. ábra Tesztelendő mennyiségek nagysága

Forrás: EY GAM (2020)

Jól látható, hogy ha kontrol stratégia kerül kiválasztásra és az hatékonyak is bizonyul, akkor a tesztelendő mennyiség jóval kevesebb, mint ha nem lennénk kontrol stratégián.

A Manz-nál egyébként nem történt kontrolok beazonosítása, így az év végi könyvvizsgálat során a főkönyvek ellenőrzéséhez nagy mintaszú kiválasztással kellett dolgozni.

5.5 Mérleg-eredménykimutatás ellenőrzése

A szignifikáns területek meghatározása, a könyvvizsgálati állítások csoportosítása, a kontrolok ellenőrzése (ha volt) után a mérleg és eredménykimutatás oldal részletes vizsgálata következik.

A Manz esetében ez a következőképpen alakult.

5.5.1 Tárgyi eszköz vizsgálata

Ha az eszköz oldalon haladunk végig, akkor az immateriális javak és a tárgyi eszközök az első vizsgálandó területek. Az első és legfontosabb lépés (mely minden szekcióra igaz) az analitika-főkönyv egyeztetés, mellyel megbizonyosodást kapunk a főkönyvben szereplő összeg helyességéről. Az immateriális javakat és tárgyi eszközöket általában együtt szokták kezelni, így a vizsgálatuk is egy munkalapon történik. A tárgyi eszköz vizsgálatához kötelezően bekérendő adatok a következők: a tárgyi eszköz mozgástábla, növekedés analitika (beszerzés) csökkenés analitika (értékesítés) és a beruházás főkönyvet alátámasztó (természetesen, ha volt) analitika.

Az ügyfél tárgyi eszköz mozgástáblájának validálását egy újra kalkulációval vizsgáljuk. Kezdjük a nyitó nettó tárgyi eszköz adatokkal, amihez szüksége hozzáadni a bruttó növekedést, valamint levonni a bruttó csökkenést továbbá, hogy az év végi értéknek is a záró nettó értékét kapjuk meg, ezért az értékcsökkenéssel is csökkenteni kell az így kapott összeget.

8. ábra Tárgyi eszköz mozgás validálása

Tárgyi eszköz nettó érték 2018.12.31	2 465 464
Bruttó növekedés	31 791
Bruttó csökkenés	0
Átsorolás	0
Tárgy évi ÉCS	-309 732
ÉCS visszairás	0
Kalkulált egyenleg	2 187 523
Főkönyvi egyenleg	2 187 523
diff	0

Forrás: Saját készítés (2020)

A növekedés-csökkenés egyenlegének vizsgálatánál meg kell állapítani, hogy a növekedés vagy a csökkenés mértéke meghaladja-e a főkönyvi számlákra kalkulált lényegességi küszöböt, ami a Manz esetén ez 65.000 EUR volt. A 8. ábrán látható, hogy a csökkenés nulla, míg a növekedés értéke is bőven a küszöb alatt van, ezért kiválasztásra és tesztelendő tételekre nincs szükség. Ha a növekedés a küszöb fölött lenne, akkor a tesztelendő tételekhez általában a következő információk helyességét szükséges megvizsgálni.

- Aktiválási jegyzőkönyvben szereplő dátum megegyezik-e az analitikában szereplő dátummal.
- Aktiválási jegyzőkönyv a megfelelő ember által alá van írva
- Számlán/számlákon szereplő összeg/dátum egyezik az analitikában szereplő összeggel
- Tartozik hozzá teljesítésigazolás és összhangban van a számlán szereplő adatokkal

Ha lett volna tárgyi eszköz kivezetés, akkor a P/L oldali egyeztetést is vizsgálni kellett volna. A kivezetett tárgyi eszközök értékcsökkenéssel csökkentett összegének egyeznie kell a az egyéb ráfordítások között megjelenítendő „értékesített tárgyi eszközök könyv szerinti értéke” főkönyvvel továbbá szintén fontos vizsgálni, hogy pozitív árréssel (marginál) értékesítették-e az adott eszközöket, amely az egyéb bevételek között kell, hogy megjelenjen. Ha több, mint az eszközök nettó értéke, akkor racionálisnak mondható és további vizsgálatot nem végzünk. Abban az esetben ha negatív, mindenképp utána kell járni, magyarázatot kérni és további evidenciákat beszerezni, hogy mi az oka a negatív árréssel (marginál) történő értékesítésnek.

Értékcsökkenés vizsgálatát minden esetben újra kalkulációval fedjük le. A Manz számviteli politikájában a kis értékű anyagi eszközök -100.000 Ft egyedi beszerzési, előállítási érték alatt – értékét használatba vételkor, egy összegben számolják el értékcsökkenési leírasi költségként. A többi eszköznél a leírások éveit azokra az évekre osztják, amelyekben ezeket az eszközöket előreláthatólag használják. Az újra kalkulált értékcsökkenés összege egyeztetésre kerül a főkönyvben, valamint a mozgástáblában szereplő értékcsökkenés összegével.

5.5.2 Készletek vizsgálata

Mivel a Manz a tevékenysége miatt nagy készlettel rendelkezik, ezért ezt a területet is szignifikáns részként jelöltük meg. Ennek megfelelően az év végi leltározás során szükségesnek találtuk, hogy könyvvizsgáló jelen legyen, mivel az akkori készletérték meghaladta a főkönyvi számlák szintjén meghatározott lényegességi küszöböt, amely a korábban már kiszámolt 65.000

EUR. Ezzel egyébként a „teljesség” elvét szeretnénk konfirmálni. A kiválasztott minták nagyságát egy program határozza meg a lényegességi küszöb, a teljes készletérték populációja, a készletekhez kapcsolt kockázat nagysága, az úgy nevezett „kulcs elemek (key item)”-ek nagysága és mennyisége alapján.

A kulcs elemek azok a tételek, amelyek nagyságuk miatt mindenképp szükséges tesztelni. A leltározás esetében a tesztelés a számolással egyenlő. Az általunk használt program segít meghatározni, hogy ezeken a tételeken kívül, még hány darab úgy nevezett reprezentatív tételt kell megvizsgálni ahhoz, hogy kilehessen jelenteni, hogy materiális hibától mentes a vizsgált szekció. A leltár során arra a konklúzióra jutottunk, hogy a készletként kimutatott tételek fizikailag megtalálhatóak és a könyvekben szereplő mennyiségek egyeznek a raktárban lévő lévő tételek mennyiségével.

Az év végi könyvvizsgálatkor ellenőrzésre kerül, hogy a leltár során számolt tételeknek a mennyisége racionális a 12.31-es állapottal. Ezt úgynevezett „roll-forward” vizsgálattal kerül ellenőrzésre. A bekérendő dokumentumok egy mozgáslista, amely tartalmazza, hogy az adott eszközökből mennyi volt a beszerzés és a felhasználás a leltár időpontjától egészen 12.31-ig. A leszámolt mennyiségeket a beszerzett értékekkel növelni, a felhasznált értékekkel csökkenteni kell és az így kapott összegnek egyeznie kell az analitikában szereplő év végi egyenleggel.

Ezen kívül az év végi analitikus vizsgálat során a tárgyi eszközéhez hasonlóan analitika-főkönyv egyeztetéssel kezdődik majd a következő pontokon végig haladva kerül ellenőrzésre, hogy a főkönyv materiális hibától mentes-e.

- a) **Értékvesztés vizsgálat:** Megvizsgáljuk, hogy a számviteli politikában mi van megfogalmazva. A vállalat mozgási sebesség vagy korosság alapján végez-e értékvesztést és ennek megfelelően megvizsgáljuk, hogy mely tételekre szükséges értékvesztést képezni.
- b) Szokatlan tételek vizsgálata.
- c) Beszerzési ár tesztelése
- d) NRV teszt (értékesítési ár tesztelése)

a.1) A készletek értékvesztésénél a számviteli politika nem tér ki pontosan, hogy mennyire koros tételeknél szüksége értékvesztést elszámolni, ezért az újra kalkulációnál a Manz által racionálisnak vett összeg került figyelembevételbe.

9. ábra Készlet értékvesztése

Sum of Wert fr Column Labels Row Labels						EY	EY
	200000	210000	220000	228000	Grand Total	Elszámolt %	Kalkulált Év összege
<180	180 981	38 633	99 673	143 349	462 636	0%	-
181<360	14 865	2 267	385	5 515	23 032	100%	23 032
361<730	16 730	7 457	3 554	5 815	33 556	100%	33 556
730<	35 477	40 666	63 480	33 107	172 730	100%	172 730
Grand Total	248 054	89 023	167 092	187 785	691 954		229 318
Elszámolt Év	-233 232						
EY kalk Év	229 318						
diff	-3 913						

Forrás: Saját készítés (2020)

A kapott analitikából készítettünk egy táblázatot, amelyből jól kivehető, hogy az egyes tételek milyen korosak (180-tól kisebb, 180 és 360 nap közötti stb.) és mennyi az összegük. A 180 napnál idősebb tételekre a számviteli politika szerint 100%-os értékvesztést kell végezni, így azoknál a tételeknél, amelynél meghaladta a korosság a 180 napot, teljes értékvesztéssel kalkuláltunk. („Elszámolt %” oszlop) Láthatjuk, hogy az általunk kalkulált értékvesztés („Kalkulált Év összege” oszlop) és a főkönyvben szereplő értékvesztés („Elszámolt Év” sor) nagyságrendileg megegyezik. A kettő közötti differencia elhanyagolható. Matriális hibát nem okozhat.

b.1) A szokatlan tételek vizsgálatánál ellenőrzésre kerül, hogy szerepel-e olyan tétel a könyvekben, amelyhez nem kapcsolódik érték/összeg vagy esetleg negatív mennyiségű elem szerepel az analitikában. A Manz Kft esetében ez a következőképpen alakul.

10. ábra Szokatlan tételek vizsgálata

Negatív mennyiségű készlet		
Nyers és alapanyag/segédanyag	0	OK
Félkész termék	0	OK
Negatív értéken nyilvántartott készlet		
Nyers és alapanyag/segédanyag és félkész termékek esetében:	-2 826,02	EUR
		m
Nulla mennyiséggel, de értékkel	0	OK

Forrás: Saját készítés (2020)

Láthatjuk, hogy a tesztelt kritériumoknak megfelel a kapott készletanalitika. a Negatív értéken nyilvántartott készlet egyenlege pedig nem matriális ezért további procedúrát nem végzünk ezen a területen.

c.1) A Price teszt lényege, hogy azt feltételezzük, hogy a készleten szereplő tételek megfelelő beszerzési értéken vannak nyilvántartva. Ellenőrzési módszere a következő. A leltározás kiválasztásánál használt metodológia alapján, itt is elkészítjük a tesztelendő tételek kiválasztását. Az analitikákban általában nem szerepel külön megjelenítve az egységár az egyes tételeknél, ezért azt egy egyszerű képlet segítségével határozzuk meg, mégpedig a készletérték és a készlet mennyiségének hányadosa. A kiválasztott tételekhez kötelezően vizsgálandó még a hozzájuk kapcsolódó utolsó beszerzési számla, amelyen látható, hogy az adott tételnél mennyi az egységár majd ellenőrzésre kerül, hogy a számlán szerepelt egységár, egyezik-e az analitikából kalkulált egységárral. Fontos megjegyezni, hogy a számlán nagy általánosságban nem csak az a cikkszámú tétel szerepel, amelyet kiválasztottunk ellenőrzésre, ezért ilyen esetekben a számlarészletezőn kell megkeresni a nekünk szükséges cikket.

A Manz esetében a Price teszt az alábbi ábrán látható.

11. ábra Price teszt

Cikkszám	Analitikából		Általunk kalkulált	Invoice				Általunk Kalkulált		Egységár EUR	Diff	Beszerzési árral számolt összérték	Diff	Diff	EY komment
	Készlet mennyiség	Készlet érték	Unit price	Doc number	Date	Összeg	Mennyiség	Egységár	Egységár (FX)						
81360208	44	16280	370,00	ACH/2019/0730	2019.12.02	2.960,00 EUR	8	370,00 EUR	370,00 EUR	370	- EUR	16.280	0	0	✓
81443506	44	16280	370	4987819	2019.12.02	2.960,00 EUR	8	370,00 EUR	370,00 EUR	370	- EUR	16.280	0	0	✓
81362335	14	15333,33	1.095,2	006782	2020.01.06	4.400,00 EUR	4	1.100,00 EUR	1.100,00 EUR	1.100	4,76 EUR	15.400	67	0	✓
81356196	214	8.646	40	D000129	2019.12.04	646,40 EUR	16	40,40 EUR	40,40 EUR	40	- EUR	8.646	0	0	✓
81333981	318	4.862	15	40084925	2019.03.07	3.060,00 EUR	200	15,30 EUR	15,30 EUR	15	0,01 EUR	4.860	-2	0	✓
81528314	1	28	28	K118/07522	2018.05.18	9.160,00 HUF	1	9.160,00 HUF	9.160,00 HUF	28	0,08 HUF	28	0	0	✓
81333682	1	3	5	K118/05523	2018.04.13	4.515,00 HUF	3	1.505,00 HUF	1.505,00 HUF	5	0,14 HUF	3	0	0	✓
81547091	0	2	6	A-010085/201	2018.12.12	2.580,00 HUF	1	2.580,00 EUR	2.580,00 HUF	8	2,29 HUF	3	1	0	✓
81503288	1	0,5	1	K0895/17	2017.07.17	2,54 EUR	4	0,50 EUR	0,50 EUR	1	- HUF	1	0	0	✓
81477838	23	9	0	4012473660	2016.10.17	10,17 EUR	25	0,41 EUR	0,41 EUR	0	0,00 HUF	9	0	0	✓
81550654	1	1	1	SZ400503/2019	2019.03.21	4.000,00 HUF	10	400	400,00 HUF	1	0,06 HUF	1	0	0	✓
81330599	27	5	0	4012683599	2018.03.29	9,84 EUR	50	0,20 EUR	0,20 EUR	0	0,00 HUF	5	0	0	✓
81479301	99	13	0	4012476554	2016.10.24	12,63 EUR	100	0,13 EUR	0,13 EUR	0	0,00 HUF	13	0	0	✓
81479198	38	6	0	4012476554	2016.10.24	8,47 EUR	50	0,17 EUR	0,17 EUR	0	0,00 HUF	6	0	0	✓

Forrás: Saját ábra (2020)

A vizsgálat alapján elmondható, hogy a készletek könyv szerinti értéke megegyezik a piaci árakkal és materiális hibától mentes.

d.1) Az értékesítés teszt (NRV teszt) során a készletek értékesítését teszteljük, mely során kiderül, hogy az értékesített tételek pozitív marginnal történtek-e. A kiválasztás menete szintén megegyezik a korábban leírtakkal. A program által kidobott tesztelendő tételeknél a Price teszthez hasonlóan, itt is kikalkuláljuk az egységárat a készletérték és a készlet mennyiségének felhasználásával majd a kiválasztott eszközökhöz elkérjük a hozzájuk kapcsolódó legutolsó értékesítési számlát. Ha a számlán szereplő egységár nagyobb, mint amennyit az analitikából került kikalkulálásra, akkor elmondható, hogy a vállalkozás nem veszteségesen értékesítette a készleteit.

A Manz esetében a vizsgálat az alábbiak szerint alakult.

12. ábra NRV teszt

	Analitika							Számla		Teljesítés igazolás				Diff:	Árrés egységenként	
	Cikkszám	Cikkszám megnevezése	Raktárhely	Készlet mennyisége	mennyiségi egység	Készlet érték	napok	Egység ár	Számla szám	Egység ár	Egység	Eladott mennyiség				
1	81550888	Késztermék	2 007	8	ST	83 411	33	10 426,3	9200006722	13 516,4	ST	1	3 090,1	30%	OK	
2	81476401	Késztermék	2007	7	ST	4 426	33	632,2	9200006696	743,7	ST	8	111,5	18%	OK	
3	81481995	Késztermék	2007	5	ST	3 161	33	632,2	9200006696	743,7	ST	8	111,5	18%	OK	

Forrás: Saját készítés (2020)

Abban az esetben, ha nem lett volna pozitív margin, akkor további magyarázatot kellett volna kérni az ügyféltől.

5.5.3 Követelés-kötelezettség (Vevők-szállítók) vizsgálata

A vevő-szállító vizsgálatát azért egy pontban szeretném kifejteni, mivel mind a két terület elemzése és ellenőrzése nagyon hasonlóan működik. Az egyik legegyszerűbb és legfontosabb vizsgálat a követelések-kötelezettségek területén a harmadik fél által történő visszaigazolás a nyitott egyenlegekre, ha a főkönyvi egylegek értéke lényegesnek mondható a pénzügyi beszámolóban. (FORRÁS IAS501)

Az év végi nyitott vevő-szállító analitikát felhasználva, partnerenként készítünk egy csoportosítást, melyben látható, hogy az egyes ügyfeleknek mekkora az év végi nyitott egyenlege. A korábban leírt kiválasztás menetét felhasználva kiválasztásra kerülnek azok az ügyfelek, amelyeknek az egyenlegét az év végi audit során egyeztetni szeretnénk. Mind a vevő, mind a szállító oldaláról fontos, hogy az egyenleg megerősítése a harmadik féltől közvetlenül kapja meg a könyvvizsgáló, ennek érdekében a visszaigazoló leveleket először az ügyfélnek kerül elküldésre, majd ő küldi tovább a vevőinek. A visszaküldésnél viszont fontos, hogy a visszaigazoló leveleket nem az ügyfélnek, hanem a könyvvizsgálónak küldjük vissza. Ez azért fontos, hogy a manipulációnak az esélyét a lehető legalacsonyabb szintre csökkentsük. A köröztetéssel a könyvvizsgáló lényegében minden állításra bizonyos mértékű evidenciákat szerez, hiszen ezzel kerül bizonyításra, hogy a:

- helyes érték szerepel az analitikában
- jogszerű a követelés/kötelezettség
- létezik az adott követelés/kötelezettség
- teljes egészében kimutatásra kerül

Ha a visszaigazolók megérkeztek, akkor három eset következhet be.

- A visszaigazolt egyenleg és az analitikában szereplő egyenleg megegyezik. Ebben az esetben további procedúrát nem végzünk.
- A visszaigazolt egyenleg és az analitikában szereplő egyenleg eltér. Ekkor az eltérés megértéséhez további dokumentációk begyűjtésére van szükség, melyet a megfelelő módon dokumentálni kell.
- A partner nem igazolta vissza/nem érkezett meg a visszaigazoló. Ebben az esetben szükséges megvizsgálni, hogy a vizsgált napon kiegyenlítésre került-e már az év végén fenn álló nyitott egyenleg. Amennyiben nem, akkor újabb felszólítást kell küldeni a partnernek a visszaigazolásról, valamint további vizsgálatot jelent a nyitott számlák tekintetében. (FORRÁS: IAS230)

A további analitikus vizsgálatok között gyakori ellenőrzési módszerek még a következők:

- a) Ellenkező előjelű (vevők esetében negatív, szállítók esetében pozitív) partnerek vizsgálata
- b) Átértékelés
- c) Korosság vizsgálata
- d) Cut-off

a.1) A vevő analitikát megvizsgálva arra a következtetésre jutottam, hogy nincs ellenkező előjelű partner, így további vizsgálatot ez a szekció nem igényel. A szállító analitika vizsgálatának eredményét az alábbi táblázatban gyűjtöttem össze:

13. ábra Ellenkező előjelű partnerek

Partner neve	Egyenleg
EMSIL TECHTRANS s.r.o	640
LeasePlan Hungária ZRT	4 283
Total:	4 923

Immateriális

Forrás: Saját készítés (2020)

Mivel az Emsil és a LeasePlan partnernek az egyenlegének összege nem éri el a korábban kiszámított hibahatárt, ezért ezekkel további vizsgálatot nem folytatunk. Abban az esetben, ha elérné, akkor kellene végezni a megfelelő átsorolást az egyéb rövid követelés közé.

b.1) Átértékelés

A devizás tételek majdnem minden vállalatnál előfordulnak és gyakran a teljes követelés/kötelezettség jelentős részét az képviseli ezért a könyvvizsgálónak fontos ellenőriznie, hogy ezeknek a tételeknek a fordulónapi átértékelése a szabályozásnak megfelelően történik. A devizás tételek lehetnek külföldi hitelek/kölcsönök, de a leggyakoribb természetesen a külföldi pénznemben történő értékesítés és beszerzés. Az ellenőrzéshez a vevő/szállító analitikából kell kiindulni. Az egyes ügyletek teljesítés napján érvényes árfolyamról a 12.31-en érvényben lévő a vállalkozás által választott árfolyamra. Az így kapott eredményt egyeztetni kell az ügyfél által könyvelt árfolyam különbözettel, külön kiemelve azt, hogy a nem realizált árfolyamkülönbszeteket nettó módon szükséges kimutatni. Ha a két összehasonlító adat lényegesen eltér, akkor szükséges további részletes vizsgálatot végezni az okának a tisztázására.

A Manz esetében a számviteli politikának megfelelően az év végi átértékelés az MNB árfolyamon történt meg. A kapott analitikából kiszűrésre kerültek a devizás tételek. Mivel az alap devizanem a Manznál az euró, ezért ebben az esetben a HUF-os egyenlegű tételeket szükséges átértékelni. Az eredményt az alábbi ábrán szemléltettem.

14. ábra Átértékelés

3. Vevő átértékelés	
Kalkulált fordulónapi árfolyam különbözet:	EUR -0,86 nyereség
Főkönyv szerinti árfolyamkülönbszet:	-0,86
Eltérés:	0,00
3. Szállító átértékelés	
Kalkulált fordulónapi árfolyam különbözet:	EUR 0,00 nyereség
Főkönyv szerinti árfolyamkülönbszet:	70,53
Eltérés:	70,53

Forrás: Saját készítés (2020)

Mivel az általunk készített kalkuláció megegyezik az ügyfél által könyvelt számokkal, ezért elmondható, hogy a vállalkozás az átértékelést a számviteli politikájával összhangban végezte el és materiális hibától mentes.

c.1) Korosság vizsgálata (értékvesztés ellenőrzése)

Ahhoz, hogy a lényeges állítások közül az értékelés szekciót is letudjuk fedni, szükséges megvizsgálni a vevők, illetve a szállítók esetében is az olyan nyitott tételeket, amelyek korosnak minősülnek és megfelelő értékvesztés van-e rá képezve. Erre legfőképpen azért van szükség, mert a számviteli törvényben megfogalmazott óvatosság elve kimondja, hogy nem lehet olyan követelés/kötelezettségeket kimutatni, melynek befolyásának lehetősége bizonytalan. Mivel a

törvény pontosan nem határozza meg, hogy a nem teljesített ügyleteknek bizonyos időszakonként mekkora összeget kell leírnia, ezért minden vállalkozás saját magának határozza meg, figyelembe véve a törvény által előírt az értékvesztésre okot adó főbb jellemzőket. Ezt a besorolást meg kell jeleníteniük a kiegészítő mellékletben. A Manznál az éven túli követelés/kötelezettségekre 100%-ban számol el értékvesztést.

A korosság ellenőrzéséhez újra kell kalkulálni, hogy az egyes tételekhez kapcsolódó ügyfél által számított korosítás megegyezik-e az általunk számolt korosítással. Ez lényegében annyiból áll, hogy a fordulónapi dátum és a fizetési határidő között eltelt napok száma megegyezik-e az ügyfél által számolt napokkal. Annak érdekében, hogy a korosító tábla helyes-e, minden kategóriából tesztelésre kerül 1-1 tétel, ahol ellenőrzésre kerül, hogy a számlán szereplő dátum és az analitikában szereplő fizetési dátum egyezik-e.

A Manz Kft. esetében elvégeztem a korosítás újra kalkulációját és tesztelésre kerültek a kategóriánkként 1-1 tétel.

Az eredményt lásd az alábbi ábrákon.

15. ábra Korosítás és értékvesztés

Vevő korosítás

Ügyfél által magyarázott értékvesztés	18 817,16	
365+os tételek	25,40	
SUM Általunk kalkulált értékvesztés	18 843	
Vevői értékvesztés főkönyv szerint	18 993	
dif	- 150	Immateriális

Szállító korosítás

Lejárat	Egyenleg
nem lejárt	- 516 682
1-30 nap	- 167 863
31-60 nap	4 203
91-180 nap	8 770
365+	-
Total	- 671 572

Forrás: Saját készítés (2020)

A vevő korosításnál egy tételt azonosítottunk 365 napon túlinak 25,4 Euró értékben, viszont értékvesztés 18.993 euró értékben volt képezve. Az ügyfél magyarázata szerint volt 2 nyitott egyenlegű partner, melyeknél csődeljárás folyik, így a teljes nyitott egyenlegét helyesen, 100%-ban értékvesztették. A végső differencia pedig nem materiális. A szállítók korosítását

megvizsgálva pedig egy tételt se azonosítottunk be korosnak. Az ügyfél elmondása szerint egy olyan partnerről se tudnak, amely fizetőképtelen lenne valamint az év végén kapott jogi levélben sem volt említve semmi ehhez vonatkozóan, ezért további audit procedúrát nem folytatunk.

d.1) Cut-off (időbeli elszámolás helyessége)

A vállalkozások életében felmerülő csalások közül az egyik leggyakoribb, amikor a fordulónaphoz közeli tételek könyvelése nem a megfelelő időszakra kerül könyvelésre, attól függően, hogy mi a csalással a vállalkozás célja. Ha például a vállalkozás minél kedvezőbben szeretné bemutatni a jövedelmi helyzetét, akkor a fordulónap utáni hónapban esedékes értékesítéssel kapcsolatos számlákat a forduló nap előtti időszakra könyvelik le. Fordított esetben pedig ugyanezeket a számlákat a decemberi időszak helyett a következő időszakra könyvelik le, hogy például adózás szempontjából kevesebb bevételt generáljanak. Azoknál a cégeknél nagyobb ennek a kockázata, amelyek nagy mennyiségű külföldi céggel vannak kapcsolatban és nagy mértékben érinti őket az INCOTERM paritás jellege, amely egyedileg határozza meg a tulajdonjog átruházásának időpontját. Ezeknek a helytelen használata nagy mértékű hibás könyveléshez vezethet, melynek ellenőrzése kiemelten fontos. A könyvvizsgálat során a könyvvizsgálónak meg kell határoznia egy időintervallumot, amely általában 1-2 hét szokott lenni a forduló nap előtt és után. Ebben az időszakban érkezett és kiállított számlák közül kerül kiválasztásra azok a tételek, amelyek tesztelésre kerülnek. Ha az auditálás során történt nyitott szállító és vevő egyenleg köröztetés, akkor azokat a partnereket a kiválasztásból ki lehet szűrni, hisz azoknál a partnereknél a teljes nyitott egyenleg ellenőrizve lett. A teszt során kiemelten fontos ellenőrizni a kiválasztott tételekhez kapcsolódó számlát, teljesítésigazolást és szerződést. Ezek közül is a legfontosabb a teljesítésigazolás, ugyanis a rajta szereplő dátum határozza meg, hogy mely időszakra kell könyvelni az adott tételt. Továbbá fontos megvizsgálni, hogy a paritásnak megfelelően szállt-e át a tulajdonjog és a megfelelő gazdasági évben került kimutatásra a beérkező vagy kikerkező áru. Ennek megfelelően a készletekhez korábban megkapott mozgáslistát is ellenőrizni kell a cut-off vizsgálat során.

A Manz Kft esetében az alábbi ábrán látható tételek kerültek tesztelésre. A táblázatba látható a kiválasztott tételek, valamint a hozzá kapcsolódó teljesítésigazoláson szereplő dátum, valamint, hogy mely időszakra került könyvelésre.

16. ábra Cut-off tesztelés

Vevő														
	Number	Partner	Számlaszám	Számla dátum	Számla teljesítés igazolás dátuma	Teljesítés igazolás	Összeg	Árfolyam	Számla egyezik az analitikához?	Vonatkozik		Könyvelve		Helyes?
										December 31 előtt	December 31 után	December 31 előtt	December 31 után	
December	1	Manz Slovakia	920006710	2019.12.19	2019.12.19	2019.12.19	22 452	EUR	✓	2019.12.19	✓			✓
Január	2	Lam Research International SARL	9200005507	2020.01.13	2020.01.13	2020.01.10	41 537	EUR	✓	2020.01.10		✓		✓
Január	3	Lam Research International SARL	9200006722	2020.01.07	2020.01.07	2020.01.06	54 066	EUR	✓	2020.01.06			✓	✓
Január	4	Lam Research International SARL	9200006731	2020.01.13	2020.01.13	2020.01.13	54 066	EUR	✓	2020.01.13			✓	✓

Szállító														
	Sorszám	Partner	Bizonylatszám	Számla szám	Számla dátuma	Számla teljesítés igazolás dátuma	Teljesítés igazolás	Összeg	Árfolyam	Vonatkozik		Könyvelve		Correct?
										December 31 előtt	December 31 után	December 31 előtt	December 31 után	
December	1	Manz AG/ management fee	5100023532	90058088	2019.12.18	2019.12.18	2019.12.18	-80 000	EUR	✓		✓		✓
December	2	Manz Ag	5100023570	90058076	2019.12.19	2019.12.19	2019.12.19	-9 879	EUR	✓		✓		✓
December	3	Amari	5100023574	266181	2019.12.17	2019.12.17	2019.12.17	-12 159	EUR	✓		✓		✓

Forrás: Saját készítés (2020)

A vevők esetében 4, a szállítók esetében pedig 3 tételhez kértük el a hozzá kapcsolódó alátámasztó dokumentumokat. Látható, hogy minden kiválasztott tétel a számla és a teljesítésigazolásnak megfelelő időszakra került könyvelésre így megfelelő bizonyítékot szereztünk ahhoz kapcsolódóan, hogy a vállalkozás időbeli elszámolása helyes és további audit procedúrát nem szükséges végezni.

5.5.4 Pénzeszközök vizsgálata

A pénzeszközök vizsgálatának menete minden esetben ugyanaz, függetlenül a vizsgált cég méretétől és tevékenységétől.

- bankszámla:** A korábban kifejtett vevő-szállító köröztetéshez hasonlóan, itt is egy köröztetéssel történik az egyenlegek vizsgálata, annyi különbséggel, hogy itt a köröztető levelet minden olyan banknak kikell töltenie, amelynél nyitott bankszámlája van a vizsgált cégnek.
- pénztár:** A pénztár egyenlegének vizsgálatát az év végi pénztárrovancs másolatának elkérésével igazoljuk, melyen jelölve van, hogy az egyes címletekből hány db van. Az

ilyen ellenőrzések során jelen kell lenni egy gazdasági vezetőnek, egy pénztárosnak és egy pénztár ellenőrnek, amelyet egy aláírással és pecséttel véglegesítenek.

5.5.5 Aktív-Passzív időbeli elhatárolás vizsgálata

Az aktív és passzív időbeli elhatárolás vizsgálatát azért veszem egy pont alá, mert nagyon hasonló a két mérlegsor vizsgálata. Mindkét elhatárolásnál első feladatként megvizsgáljuk, hogy az adott főkönyvön szereplő tételek analitikája és a főkönyvben szereplő egyenleg megegyezik-e. Második feladatként az analitikát megvizsgálva megnézzük, hogy milyen gazdasági eseményekre történt elhatárolás és ellenőrzésre kerül, hogy megfelelő elhatárolások között szerepel-e továbbá a hozzá kapcsolódó alátámasztó dokumentumok segítségével, (ami általában szerződés vagy határozat) újra kalkulálásra kerülnek az egyenlegek, amellyel letudjuk fedni, hogy a mérlegben bemutatott egyenlegek mennyisége helyes-e. Természetesen a tesztelendő mennyiséget a korábban kifejtett séma alapján kerül levezetésre. A Manz esetében az aktív időbeli elhatárolásnak nem volt egyenlege. A passzív időbeli elhatárolásnál könyvvizsgálói díj került könyvelésre, amelyet a könyvvizsgáló iroda (E&Y) és a Manz által kötött szerződésében szereplő összegével szükséges egyeztetni. Ezen felül még a vezetői és munkavállalói bónusz összege került kimutatásra, amelyet az ügyvezető által elfogadott határozattal validálunk. Ezzel nyerünk alátámasztást, hogy ügyvezetői részről is egyetértenek a bónusz kifizetési szándékáról és az összegéről.

5.5.6 Saját tőke vizsgálata

A saját tőkének a vizsgálata egy mozgástábla készítésével kerül ellenőrzésre, ahol a különböző mozgásokat a hozzá kapcsolódó tagi határozatokkal validáljuk. A legáltalánosabb mozgás az előző évi adózott eredménnyel kapcsolatos. A vállalkozás kettő dolgot tehet az előző évi eredménnyel.

- a) Nem használja fel: ebben az esetben az előző év adózott eredménye kimutatásra kerül az eredménytartalékban.
- b) Kifizetésre kerül: ebben az esetben, a kifizetett osztalékról szükséges elkérni az előző évi beszámoló elfogadásáról és az eredmény felhasználásáról döntő tagi határozatot

valamint ahogy a többi kifizetésekhez hasonlóan, az osztalékról is a hozzá kapcsolódó bankkivonatot.

A Manz esetében nem történt osztalék kifizetés, így a teljes előző évi eredmény átvezetésre került az eredménytartalékba.

5.5.7 Céltartalék vizsgálata

A Manz céltartalék egyenlege nulla volt, így audit procedúrát nem végeztünk rá. Ha lett volna, akkor az aktív és passzív időbeli elhatárolásokhoz hasonlóan, itt is megvizsgálásra került volna, hogy a képzett céltartalék fajtája a számviteli törvénnyel összhangban van-e és a képzett mennyiség megfelelő-e. A céltartalék közül a legáltalánosabban a garanciális céltartalék, bírósági-peres céltartalék, prémium és szabadságokra képzett céltartalék.

5.5.8 Hosszú lejáratú kötelezettségek vizsgálata

A hosszú lejáratú kötelezettségek között minden egy éven túli kötelezettséget szükséges bemutatni. Ezek nagy általánosságban hitelek és/vagy kölcsönök.

Ezeknek a vizsgálatához elkérendő szükséges dokumentumok a kötelezettségek megkötését alátámasztó szerződés. A kapott dokumentum alapján meggyőződhetünk, hogy a kapott hitel/kölcsön milyen dátummal került folyósításra, valamint milyen kovenánsok kapcsolódnak a szerződéshez. Az audit munka során ellenőrzésre kerül, hogy az adott évi törlesztéssel csökkentett kölcsön/hitel összege egyezik-e a főkönyvben szereplő összeggel, valamint, ha történt a tárgyévben törlesztés és vagy kamatfizetés, akkor azokhoz kapcsolódó bankkivonatokkal kerül egyeztetésre azoknak a validálása továbbá a többi ellenőrzési procedúrához hasonlóan, itt is újra kalkulálásra kerülnek a fizetett kamatok és törlesztések egyenlege.

A Manz esetében egy darab tartós kötelezettségről beszélhetünk, amit a Németországi anyavállalat, a Manz AG folyósított a magyar leányvállalatnak. A könyvvizsgálat alatt az újra kalkuláció, a könyvelés és a szerződés feldolgozása után materiális hibát nem találtunk. A kalkuláció során megvizsgáltuk, hogy mikor és mennyi volt az eredeti kapott hitel összege és megnéztük, hogy az eltelt időintervallumnak megfelelően a helyes összeg szerepel a tartós kötelezettségek soron, valamint kötelező ellenőrzési lépés még ehhez a szekcióhoz, hogy a tárgyévben fizetett törlesztés, a megfelelő rövid lejáratú kötelezettségek soron van-e bemutatva. A vizsgálat során hibát nem találtunk, így további könyvvizsgálati teendőnk nincs.

5.5.9 Egyéb követelés-kötelezettség vizsgálata

Az egyéb követelés és egyéb rövid lejáratú kötelezettség soron kerül kimutatásra a vállalkozás tárgyévéhez kapcsolódó adók és járulékok, attól függően, hogy követelése vagy kötelezettsége van az adott adóban. A legáltalánosabb adófajták, amely ezeken a sorokon bemutatandók, azok a következők:

- Társasági adó
- Áfa
- Szja
- Szakképzési hozzájárulás
- Nyugdíjbiztosítási járulék/levonás
- Egészségbiztosítás
- Cégauto adó
- HIPA
- Innovációs járulék

Minden egyes adónemek a vállalkozás tárgyévi adófolyószámlájához egyeztetésre és újra kalkulálásra kerülnek.

5.5.10 Árbevétel vizsgálata

Az árbevétel ellenőrzése, mint minden más főkönyv vizsgálatához hasonlóan itt is analitika főkönyv egyeztetéssel kezdődik. Következő lépés, hogy az úgy nevezett „bevételi forrásokat (revenue stream)” meghatározzuk. Ez azt jelenti, hogy meghatározzuk, hogy melyek azok a tevékenységek a cég életében, amelyből árbevétele származhat. Ilyen lehet az eszközök-szolgáltatások értékesítése megbontva partnerscsoportosítás szerint.

Mivel a Manz egy termelő cég, gépek gyártásával foglalkozik, ezért az elsődleges bevételi forrása a készletek-késztermékek értékesítése.

Ezt a következő csoportokra lehet felosztani:

- a) Belföldi értékesítés árbevétele
- b) Külföldi (EU-n belüli) értékesítés árbevétele
- c) Harmadik országnak értékesítés árbevétele
- d) Kapcsolt partnernek értékesítés árbevétele

Az ügyfél továbbá átadta az értékesített tételekhez kapcsolódó költségek listáját, valamint a várható árrést tartalmazó ügyfél listát. A kapott dokumentumok alapján partnerszinten meghatározható, hogy a Manz egyes ügyfelei mekkora árbevételt generáltak és azokhoz mekkora költség tartozik. A kimutatott költségek között szerepel az anyagköltség, az adott eszközön dolgozó munkavállaló költsége (mind szellemi, mind fizikai) és az általános költségek. A kalkulált lista alapján látható, hogy a Manz egyes partnereinek mekkora árréssel értékesített.

A Manz esetében ez a következőképpen néz ki.

17. ábra Margin elemzés

Clients per Margin 2019 in Eur	Revenue	Pure Material	Pure Material %	Material with Others	Material with Others %	Direct People	Direct People%	General Cost	EBIT (2,55%)	Markup%	Balance
2008902 Lam Research International SARL, C/	2 123 658	908 903	43%	1 024 295	48%	672 004	32%	403 780	54 221	27%	-30 641
2008906 Bosch Packaging Systems Kft.	499 667	204 931	41%	230 948	46%	156 706	31%	84 156	12 757	25%	15 098
2012941 REMECH Systemtechnik GmbH	287 623	105 781	37%	119 211	41%	138 370	48%	54 197	7 344	24%	-31 498
2010766 HYDRO Systems KG	198 089	58 041	29%	65 410	33%	94 484	48%	34 916	5 058	25%	-1 779
2009942 Sturm Maschinen- & Anlagenbau GmbH	155 807	36 199	23%	40 795	26%	55 739	36%	20 155	3 978	25%	35 140
2009255 S.C. BELOMATIK ROMANIA S.R.L.	153 516	20 807	14%	23 449	15%	59 127	39%	16 724	3 920	25%	50 296
2012845 Schlatter Industries AG	150 471	63 561	42%	71 630	48%	58 953	39%	27 357	3 842	24%	-11 312
2010031 ZOLLNER Kft	145 223	115 494	80%	130 157	90%	40 590	28%	38 979	3 708	25%	-68 210
2006966 bielomatik Leuze GmbH + Co. KG	112 829	24 621	22%	27 747	25%	60 954	54%	19 294	2 881	25%	1 953
2013255 Robert Bürkle GmbH	82 774	14 573	18%	16 423	20%	46 260	56%	12 863	2 113	24%	5 114
2008926 Waldorf Technik GmbH	75 477	10 056	13%	11 333	15%	16 539	22%	5 041	1 927	25%	40 636
2012263 VOGEL moulds and machines AG	70 591	24 373	35%	27 467	39%	21 247	30%	10 376	1 802	25%	9 699
2009442 Getrüder Leonhardt GmbH & Co. KG	64 624	11 147	17%	12 562	19%	41 289	64%	11 813	1 650	25%	2 690
2009862 BW Papersystems Stuttgart GmbH	38 538	5 174	13%	5 830	15%	19 511	51%	5 351	984	25%	6 862
2013305 Imatex S.A.	37 934	16 473	43%	18 565	49%	14 547	38%	6 943	969	24%	3 089
2008911 FRIMO HUNGARY KFT.	27 720	20 353	73%	22 937	83%	4 102	15%	5 753	708	24%	5 780
2008923 SOFÉM Kereskedelmi Szolgáltató és F	23 049	0	0%	-	0%	0	0%	588	588	24%	23 049
2002191 Euchner GmbH & Co KG	20 817	12 698	61%	14 311	69%	2 406	12%	3 462	531	24%	106
2013903 SCHWAHN Solutions GmbH	20 650	6 030	29%	6 796	33%	14 677	71%	4 603	527	24%	5 953
2013258 Kronos AG	15 275	10 472	69%	11 802	77%	14 123	92%	5 804	390	24%	-16 844
2009901 Schuler Pressen GmbH	13 007	5 615	43%	6 328	49%	2 896	22%	1 974	332	25%	1 477
2013855 BÜRKLE HUNGARY KFT	11 572	4 714	41%	5 312	46%	6 891	60%	2 620	295	24%	-3 547
2008916 KUKA Hungária Kft.											
2008909 EMC Hungária Kft.											
2013715 centrotherm international AG											
2010613 Steinemann Technology AG											
2009316 Kocher + Beck GmbH + Co.											
2013968 Sil Systems GmbH											
2013856 BÜRKLE HUNGARY KFT	8 568	3 042	36%	3 428	40%	2 956	34,5%	1 313	219	24%	652
2008901 AKSD Kft											
2000113 Metzner Maschinenbau GmbH											
2013220 Maschinenbau Timisoara SRL											
2011116 EASYS, k.s.											
Others											

Forrás: Saját készítés (2020)

Láthatjuk, hogy az átlagos árrés 24%, a harmadik feles partnerek esetében 25%, a kapcsolt partnerek árrése pedig 18%. Összességében elmondható, hogy nincs szignifikáns különbség a várt árréshez képest.

Az analitikus vizsgálat és egyeztetésen kívül a többi területhez hasonlóan itt is teszteléssel fedjük le az árbevétel egyenlegének helyességét. A szokásos kiválasztás menetét itt is alkalmazzuk és a kiválasztott tételekhez kapcsolódó számlával, teljesítésigazolással, bankkivonattal és szerződéssel fedjük le a területet.

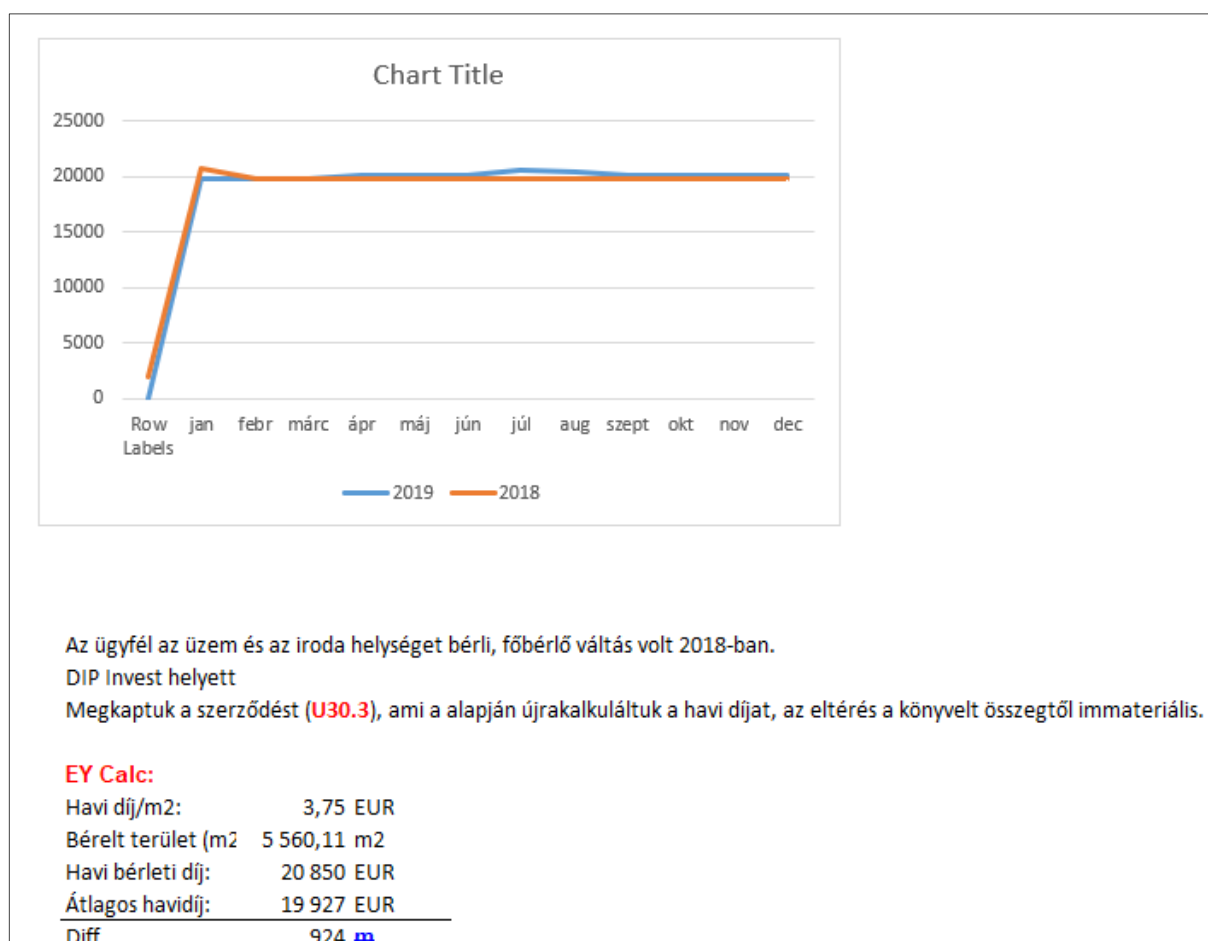
19. ábra Épület bérleti díja

Főkönyv	Főkönyv neve	2018.12.31. Főkönyv	2019.12.31 Analitika	2019.12.31 Főkönyv	Eltérés	Változás	Változás%	Comment
522100	Ép.bérl.díj	239 122	241 092	241 092	0	1 970	0,01	U30.1

Forrás: Saját készítés (2020)

Látható, hogy az #522100- Épület bérleti díja főkönyv egyenlege tavalyhoz képest minimálisan változott.

20. ábra Bérleti díj havi szintű megoszlása és újrakalkulálás

Forrás: Saját készítés (2020)

Az analitikából látható, hogy a költségek havi szinten egyenlő összegben jelentek meg és nincs kiugrás a tavalyi évhez képest. Az ügyféltől megkapott bérleti szerződés adatainak megfelelően újra kalkuláltam az átlagos havi bérleti díjat és megvizsgáltam, hogy mekkora a különbség az analitikában szereplő összegek átlagával. A kettő közötti különbség minimális, így elmondható, hogy a főkönyv materiális hibától mentes.

Ezt a megközelítést, minden olyan területnél el lehet végezni, amelynél hasonlóan állandó költségek merülnek fel.

5.5.12 Személyi jellegű ráfordítás vizsgálata

Az év végi kéréslistában minden egyes cégnél kiküldésre kerül egy bérössztesítő tábla üresen, amely az ügyfél tölt ki a vállalkozás adatainak megfelelően.

Ebben a táblában havi bontásban kell feltüntetni a bruttó fizetések/bérek, a létszámot, az egyéb szociális hozzájárulási adó tételeket, a szochó mértékét és az átlagfizetést.

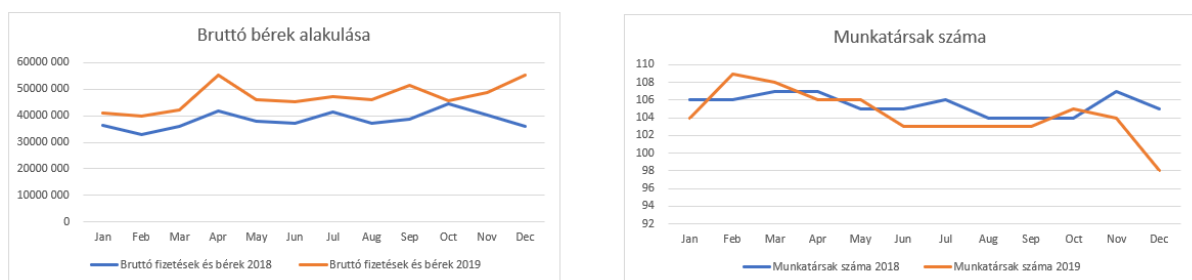
21. ábra Bértábla

4U Táblázat													
ÜGYFÉL NEVE: <u>Manz Hungary Kft.</u>		ÉV VÉGE: <u>2019.12.31</u>											
Bérek és fizetések													
Hónap	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Összes
Bruttó fizetések és bérek	40 917 509	39 695 101	42 034 825	55 353 699	46 136 834	45 128 949	47 040 155	45 929 412	51 397 507	45 844 287	48 597 982	55 263 015	563 339 275
Egyéb Szochó alap tételek	2 661 446	2 055 282	2 153 846	1 908 199	2 162 336	2 479 625	2 052 875	2 758 857	2 268 136	2 462 271	3 178 281	6 171 605	32 312 759
Szochó alapja	43 578 955	41 750 383	44 188 671	57 261 898	48 299 170	47 608 574	49 093 030	48 688 269	53 665 643	48 306 558	51 776 263	61 434 620	595 652 034
Munkatársak száma idén	104	109	108	106	106	103	103	103	103	105	104	98	1 252
Munkatársak száma tavaly	106	106	107	107	105	105	106	106	104	104	105	103	
Átlagfizetés	393 438	364 175	389 211	522 205	435 253	438 145	456 701	445 917	499 005	436 612	467 288	563 908	5 411 858
Szociális hozzájárulás mértéke	8 497 896	8 141 325	8 616 791	11 166 070	9 418 338	9 283 672	8 591 280	8 520 447	9 391 488	8 453 648	9 060 846	10 751 059	109 892 859
A bruttó fizetések és bérek 19,5%-a	7 978 914	7 740 545	8 196 791	10 793 971	8 996 683	8 800 145	8 232 027	8 037 647	8 994 564	8 022 750	8 504 647	9 671 028	103 969 711
Eltérés	518 982	400 780	420 000	372 099	421 656	483 527	359 253	482 800	396 924	430 897	556 199	1 080 031	5 923 148
Szociális hozzájárulás:	19,5% 06.30-ig 17,5% 07.01-től												

Forrás: Saját készítés (2020)

A megkapott tábla adatai kerül egyeztetésre a főkönyvvel, valamint megvizsgálásra kerül, hogy a korábbi bérrrel kapcsolatos interjúkon és megbeszéléseken elhangzottak számszakilag alátámaszthatók-e, valamint, hogy a bérek-létszám-átlagfizetés összhangban van-e az ügyfél válaszaival.

22. ábra Bruttó bér-munkatársak számának alakulása

Forrás: Saját készítés (2020)

A diagramból leolvasható, hogy a bruttó bérek alakulása 2019-ben lényegesen magasabb (22,3%) mint az előző években. Ennek az az oka, hogy annak érdekében, hogy megtudják tartani az aktuális munkavállalókat és ne legyenek tömeges felmondások, valamint, hogy újabb

munkavállalókat tudjanak fölvenni, muszáj volt növelni a béreket valamint a bónusz kifizetés is szintén szerepet játszott az idei év kiugró adatainak.

munkatársak száma kis mértékben csökkent 2019-ben az ügyfél elmondása alapján, amelyet a diagram is alátámaszt. Ennek oka, hogy a közelben lévő hasonló cégek legfőképpen egymástól próbálják elcsábítani a tapasztalattal rendelkező munkavállalókat. Mindenképp törekednek arra, hogy a megfelelő szakértelemmel rendelkező munkavállalót szerezzenek, bár a piaci helyzet nem a legideálisabb továbbá Debrecen területén három másik hasonló termelést végző cég is tevékenykedik (Krones, Continental, Thyssen), amelyek szintén elszívják a munkaerőt.

5.6 Elvégzett munka eredménye

Természetesen ezeken a vizsgálatokon kívül még rengeteg olyan feladat van, amelyet még el lehetne végezni. Gondolok itt például a pénzügyi műveletek bevétele-ráfordítására, amelyek főleg csak átértékeléseket tartalmaznak, viszont egyenlegük nem haladja meg a lényegességi határt, ezért külön munkalapot és vizsgálatot nem végzünk rá. Ugyanakkor a vevő-szállító valamint a pénzeszközök átértékelését elvégeztük, és az egyeztetésre került nem csak mérleg, de P&L oldalon is. Vagy például ugyan ez igaz az egyéb bevétel-ráfordításokra, mely szintén nem éri el az ingerküszöbünket, hogy foglalkozzunk vele, olyan apró az egyenlege. Abban az esetben, ha mégis muszáj lenne, akkor a korábban leírt módszerekkel vizsgálnánk meg. Könyvelésileg elfogadott, hogy az adott tételt egyéb bevétel vagy ráfordításokon mutatják ki és megfelelő mértékű evidenciát tudnak-e biztosítani a számunkra.

Összességében az elvégzett könyvvizsgálat során tiszta jelentést kapott a Manz Kft. Nem találtunk olyan hibát, amely hatással lehet a beszámolóban szereplő számok helyességére.

6. Összegzés

A szakdolgozatomban próbáltam egy logikus menetrendet követni, annak érdekében, hogy ha egy nem szakmabeli olvassa, annak is érthető legyen a könyvvizsgálat jelentésétől egészen a teljes beszámoló ellenőrzéséig, valamint a könyvvizsgálati jelentés kiadásáig. Fontosnak tartottam, hogy előbb arról beszéljek, hogy mi az a könyvvizsgálat kik végzik kinek és milyen feltételekkel (amit a dolgozatomban első felében ki is fejtettem) és csak miután ezt világossá tettem, csak utána legyen szó az ellenőrzések módszereiről és felépítéséről. Fontos, hogy tisztában legyünk azokkal a definíciókkal, amelyeknek a tudása nélkülözhetetlen egy ilyen téma megértésében. Lényegében ez adja az egész munka alapját. Amint ez az alap megvan, lehet

ráépíteni a következő szintet/szinteket, ugyanis egy lényegesség meghatározásánál, vagy egy kontrol felállításánál ezeket a fogalmakat mind alkalmazzuk.

Meg kell, hogy jegyezzem, ahány cég körülbelül annyi ellenőrzési módszer, de a lényegének mindig ugyanannak kell lennie és mindig ugyan arra a konklúzióra kell törekedni. Minél nagyobb evidenciát szerezni, hogy a vizsgált szekció hibától mentes.

Amiről még mindenképp szeretnék írni, az a munkám során szerzett tapasztalataim. Azt vettem észre, hogy rengeteg idő megy el a cég auditálásakor az anyagok nem megfelelő formátumban kapásától. Nagyon sok különböző könyvelő program létezik sajnos az SAP-n kívül például, Oracle, Nagy Machinátor (igen, ilyen is létezik), Kulcs Soft stb. Ennek megfelelően a kért teljes könyvelési listák, analitikák, kartonokat nem mindig ugyanolyan formátumban kapunk. Volt olyan cég, ahol a teljes könyvelési listát, csak úgy tudták elküldeni számunkra, hogy az összes adat összefolyva egy oszlopban szerepelt. Ebből kiindulva nagyon nehéz volt úgy megszerkeszteni, hogy a számunkra releváns adatokat feltudjuk használni. Az ilyen és ehhez hasonló technikai okok miatt sok esetben akarva akaratlanul is könnyen ki tud csúszni az ember az időből. Az EY és az ahhoz hasonló cégek (Deloitte, PWC, KPMG) beosztása úgy néz ki, hogy heti szinten van betáblázva, hogy ki melyik cégen dolgozik. Ha a korábban leírt problémák miatt nem tudják a megtervezett munkaprogramot befejezni a ráallokált időn belül, akkor bizony az átcúsúzik egy olyan hétre, ahol a beosztás szerint már egy másik cég könyvvizsgálata folyik. Ilyen esetekben az auditornak muszáj késő éjszakába nyúlóan túlóráznia, hogy a korábbi cégen lévő munkák be legyenek fejezve. Ebben viszont, véleményem szerint sokkal jobban benne van a hiba lehetősége. Sokkal egyszerűbben át tud csúszni egy olyan téves könyvelés felett, amit kipihent és friss fejjel rögtön észrevett volna. Szerencsére mindig mindenki munkáját ellenőrzi valaki. Az asszisztensét a szenior, a szeniorét a menedzser, a menedzserét a partner. Valamint fontosnak tartom megjegyezni, hogy egy adott évben több cég jelentését is kiválasztják véletlenszerűen és egy külföldi EY partner végig nézi és le ellenőrzi a teljes dokumentációt, hogy az a EY GAM és a törvény által megszabott kereteknek megfelel-e. Ergo ezzel a munkával az aláíró partner munkáját is ellenőrzik. Ezzel csak azt akartam mondani, hogy nagyon kicsi annak a lehetősége, hogy valamilyen téves könyvelést vagy esetleg csalás eltitkolva maradjon, ugyanakkor, ha megfelelő mennyiségű idő állna rendelkezésre akkor ez a minimális esély is valamennyivel csökkenthető lenne. Továbbá úgy gondolom, hogy ez a több idő és kevesebb túlóra sokat segítene a fluktuáció mértékének csökkentése érdekében.

Amit feltétlenül pozitív tapasztalatként éltem meg, az nem más, mint a digitalizáció és most nem arra gondolok, hogy a főkönyvet, analitikákat, számlákat, bankkivonatokat nem papíralapon kapjuk meg, hanem pdfként. Arra gondolok, hogy egyre több cégnél és egyre gyakrabban használunk belső fejlesztésű programokat. Egy példán keresztül szeretném ezt szemléltetni. Az árbevétel vizsgálatát már tudjuk úgy vizsgálni, hogy a teljes könyvelési listából elkészítünk egy olyan riportot, amely megnézi, hogy az árbevételre könyvelt tételeknek a másik lába a megfelelő főkönyvre van-e könyvelve (ebben az esetben vevőkre). Ennek az eredményét megmutatja mind összegbe, mind százalékban. Ez az eredmény sose lesz nulla, ugyanis az áfa nem része az árbevételnek, ezért mindig lesz egy kollerációs differencia, viszont ezt az eltérést szintén lehet érvényesíteni, hiszen a riportból kilehet keresni, hogy az eltérés az milyen főkönyvi sort érint. Ez és az ehhez hasonló riportok nagyon hasznosak és sokat tudnak segíteni a későbbi vizsgálatokban.

A könyvvizsgálatnál a hatalmas elméleti tudás mellett nagyon nagy gyakorlati tudás is szükséges és egy teljes beszámoló ellenőrzésének vizsgálatát személy szerint úgy tudom a legjobban és legerőteljebben kifejezni, ha egy adott cégen keresztül mutatom be. Az én esetemben ez a Manz Kft. A könyvvizsgálati eljárások és vizsgálandó területek teljes mértékben a Manz 2019-es könyvvizsgálatát fedte le, ugyanakkor az ábrák és a feltüntetett adatok általam generáltak voltak a könnyebb érthetőség és a bemutatás egyszerűsítése érdekében. Összegezve szerintem sikerült teljeskörűen bemutatnom egy vállalkozás könyvvizsgálati kötelezettséggel való kapcsolatát és teljes vagyoni és pénzügyi helyzetének ellenőrzésének módszereit. Remélem a könyvvizsgálat lényegéhez hasonlóan, én is megfelelő evidenciával tudtam szolgálni a szakdolgozatom témájának kifejtésében és megértésében.

7. Irodalomjegyzék

dr. Lukács J (2014) Ellenőrzés és könyvvizsgálat alapjai

Beasley, Buykless, Glover, & Prawitt, (2012)-Auditing Cases

2000. évi C. törvény a számvitelről, old (155.& (5)

2007. ÉVI LXXV. TÖRVÉNY-Könyvvizsgálati alapelvek

2007. évi LXXV. törvény IV/A. Fejezet 67/A. § (7)

MKVK ETIKAI SZABÁLYZAT

IAS210-Megjegyzés a könyvvizsgálati megbízás feltételeiről

IAS300-Pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatának tervezése

IAS315-Lényeges hibás állítások kockázatának azonosítása

IAS320-Lényegesség a könyvvizsgálat tervezésében és végrehajtásában

IAS510-Első könyvvizsgálati megbízások

MKVK 310. sz. standard – Az üzleti tevékenység ismerete

EY GAM

8. Ábrák jegyzéke

1. ábra Materialitás kalkuláció	24
2. ábra Szignifikáns főkönyvek meghatározása	25
3. ábra Kontrollok típusai	26
4. ábra Tesztelendő mennyiség	27
5. ábra CRA képlet	28
6. ábra CRA tábla	28
7. ábra Tesztelendő mennyiségek nagysága	28
8. ábra Tárgyi eszköz mozgás validálása	29
9. ábra Készlet értékvesztése	32
10. ábra Szokatlan tételek vizsgálata	32
11. ábra Price teszt	33
12. ábra NRV teszt	34
13. ábra Ellenkező előjelű partnerek	35
14. ábra Átértékelés	36
15. ábra Korosítás és értékvesztés	37
16. ábra Cut-off tesztelés	39
17. ábra Margin elemzés	43
18. ábra Árbevétel tesztelés	44
19. ábra Épület bérleti díja	45
20. ábra Bérleti díj havi szintű megoszlása és újrakalkulálás	45
21. ábra Bértábla	46
22. ábra Bruttó bér-munkatársak számának alakulása	46

